

Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili

Cynllun Cydraddoldeb Strategol

Adroddiad Monitro a Gwella Blynyddol 2018 – 2019

Mae'r Cyngor hwn yn cydnabod bod gan bobl anghenion, gofynion a nodau gwahanol, a byddwn yn gweithio yn erbyn pob math o wahaniaethu drwy hyrwyddo cysylltiadau da a chyd-barch o fewn ein cymunedau, ein preswylwyr, ein haelodau etholedig, y rhai sy'n gwneud cais i ni am swyddi a'n gweithlu a rhyngddynt.

Byddwn hefyd yn gweithio i sicrhau bod gan bawb fynediad cyfartal at ein gwasanaethau, heb ystyried tarddiad ethnig, rhyw, oedran, statws priodasol, cyfeiriadedd rhywiol, anabledd, ailbennu rhywedd, credoau crefyddol neu ddiffyg ffydd, y defnydd o'r Gymraeg, iaith arwyddion Prydain neu ieithoedd eraill, cenedligrwydd, cyfrifoldeb am unrhyw ddibynnyddion nac unrhyw reswm arall na ellir dangos bod cyfiawnhad drosto.

Cyhoeddwyd 23 Hydref 2020

A greener place
Man gwyrddach

Cynnwys

Rhagarweiniad	2
Delio â Thrais a Cham-drin ar sail Hunaniaeth	3
Mynd i'r Afael â'r Bwlch Cyflog Rhwng y Rhywiau	9
Gwella Mynediad Corfforol	111
Gwella Mynediad Cyfathrebu.....	122
Ymgysylltu a Chyfranogiad Cynhwysol	144
Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg	166
Cefnogi Cymunedau sy'n Gyfeillgar i Oed .... Error! Bookmark not defined.1	
Cefnogi Cyfamod y Lluoedd Arfog	233
Gweithio gyda Chymunedau Sipsiwn a Theithwyr.....	26
Amrywiaeth yn y Gweithlu	2727
Cydymffurfiaeth Gorfforaethol	333
Arferion Da, Teilwra Gwasanaethau a Hyrwyddo	35
Atodiad A - Crynodeb o'r Data ar y Gweithlu.....	411

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn Saesneg. Mae ar gael mewn ieithoedd a fformatau eraill ar gais.
This publication is available in English. It is available in other languages and formats on request.

Rhagarweiniad

Mae'n ofynnol i'r Cyngor o dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 baratoi adroddiad monitro blynyddol ar y camau a gymerwyd i gyflawni dyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus a'i Amcanion Cydraddoldeb ei hun. Llywodraeth Cymru oedd y llywodraeth gyntaf i osod dyletswyddau penodol ar wasanaethau cyhoeddus yn ychwanegol at y rhai sy'n ofynnol o dan y Ddeddf. Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar gyrff cyhoeddus i ystyried sut i gyfrannu'n gadarnhaol tuag at gymdeithas decach drwy ddarparu gwasanaethau gan roi sylw dyledus i ddileu gwahaniaethu. Mae'r dyletswyddau penodol yn cwmpasu:

- adroddiadau blynyddol
- asesiadau o'r effaith ar gydraddoldeb
- gwahaniaethau o ran cyflog
- cyhoeddi Cynlluniau Cydraddoldeb Strategol
- gwybodaeth am y gweithlu
- ymgysylltu
- gwybodaeth am gydraddoldeb
- caffael
- hyfforddi staff

Mae pob adran o'r adroddiad hwn yn ystyried cynnydd y Cyngor yn ystod 2018-2019, gan gynnwys nifer o astudiaethau achos er mwyn dangos y gwaith y mae meysydd gwasanaeth wedi'i wneud i sicrhau cydymffurfiaeth a gwella'r ffordd y darperir gwasanaethau o flwyddyn i flwyddyn.

Mae'r Cyngor yn parhau i weithio mewn partneriaeth â sefydliadau eraill, gyda rhai ohonynt yn aelodau o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Caerffili. Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn dwyn cyrff cyhoeddus ynghyd i weithio i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Bwrdeistref Sirol Caerffili, rhan o'r gwaith hwn yw sicrhau bod y nod o 'Cymru sy'n fwy cyfartal' yn cael ei gyflawni. Mae'r aelodau, sy'n dod o'r sectorau cyhoeddus, gwirfoddol a phreifat, yn ymdrechu i fod yn greadigol ac arloesol wrth gyflawni eu dyletswyddau statudol.

Caiff cryn dipyn o wybodaeth y Cyngor sy'n ymwneud â Chydraddoldebau ei gyhoeddi eisoes ar ffurf fanylach ar dudalennau Cydraddoldebau gwefan y Cyngor, lle y gallwch hefyd lawrlwytho fersiwn pdf o'r adroddiad hwn: www.caerffili.gov.uk/cydraddoldeb.

Mae'r Cyngor yn parhau'n ymrwymedig i sicrhau bod pawb ym mwrdeistref sirol Caerffili yn cael ei drin gyda'r un parch ac nad yw amgylchiadau unigolion yn eu rhwystro rhag cael y gwasanaethau sydd eu hangen arnynt gan y Cyngor neu ei bartneriaid.

Er mwyn i'r Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol hwn gael ei ystyried yn briodol, aeth drwy broses gymeradwyo fewnol drwy'r Cabinet ar 14 Hydref 2020. Yna, caiff yr adroddiad blynyddol ei gyflwyno i Swyddfa'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol erbyn 23 Hydref 2020.

Christina Harrhy, Prif Weithredwr
Y Cynghorydd Philippa Marsden, Arweinydd

Delio â Thrais a Cham-drin ar sail Hunaniaeth

Gwaith Adrodd a Monitro Bwlio Gwahaniaethol mewn Ysgolion 2018-2019

Mae Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2016-2020 yn cynnwys Amcan Cydraddoldeb penodol i 'Delio â Thrais a Cham-drin ar sail Hunaniaeth'. Ei nod yw lleihau nifer yr achosion gwirioneddol neu ganfyddedig o gam-drin, bwlio, aflonyddu a thrais, troseddau casineb ac achosion casineb yn y fwrdeistref sirol.

Er mwyn mesur yr amcan hwn yn unol â Chynllun Cydraddoldeb Strategol 2016-2020, mae angen i ni sicrhau bod mesurau monitro ac adrodd gwell ar waith. Bydd hyn yn arwain at gofnodion mwy cywir a *gall* arwain at gynnydd yn nifer yr achosion a gofnodwyd.

Caiff data eu casglu a'u cofnodi mewn ffyrdd amrywiol er mwyn nodi tueddiadau, targedu cymorth a dangos bod y Cyngor a'r ysgolion yn cydymffurfio â dyletswyddau cyfreithiol ynglŷn â'r materion hyn. Ar gyfer unrhyw ddata a gesglir ac unrhyw adroddiadau a gyhoeddir, defnyddir cyfansymiau wedi'u hanonymaiddio, gyda dim ond enghreifftiau o arferion da gan ysgolion unigol, neu'r rhai sydd wedi cael hyfforddiant pwrpasol yn cael eu henwi'n benodol ar unrhyw adeg.

Mae bwlio gwahaniaethol yn achos pryder i bob awdurdod lleol. Mae'r adroddiad hwn yn nodi bod Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili a'i bartneriaid yn mynd ati i fonitro'r sefyllfa a mynd i'r afael â'r materion drwy weithio gyda sefydliadau er mwyn gwneud cynnydd cadarnhaol bob blwyddyn.

Mae 88 o sefydliadau addysgol yn cyflwyno data monitro i'r Gyfadran Addysg, a cheir crynodeb o'r achosion a gofnodwyd yn [Nhabl 1](#):

Tabl 1 – Tabl o Achosion a Gofnodwyd

	Tymor yr Hydref			Tymor y Gwanwyn			Tymor yr Haf		
	2016-17	2017-18	2018-19	2016-17	2017-18	2018-19	2016-17	2017-18	2018-19
Gofalu	1	-	-	-	-	-	-	2	-
Diwylliannol	4	-	2	9	4	-	5	-	1
Anabledd	1	2	1	-	1	3	1	-	2
Rhywedd	2	4	1	3	-	2	2	1	2
Homoffobig	20	8	9	18	2	10	4	12	9
Iaith	9	-	-	-	2	1	-	-	1
Cenedligrwydd	1	-	4	8	-	1	-	-	-
Hil	18	25	21	21	8	44	22	24	16
Crefydd neu Gred	2	1	1	3	-	12	2	4	2

Arolwg o Fwlio 2018-2019

Cafwyd data gan 804 o ddisgyblion ym Mwrdeistref Sirol Caerffili o flynyddoedd 4, 5 a 6 rhwng tymor yr haf 2018 a thymor yr hydref 2019. Cafwyd llai na 10 ymateb gan ysgolion uwchradd. Teimlai penaethiaid ysgolion uwchradd fod arolwg Rhwydwaith Ymchwil Iechyd Ysgolion yn rhoi digon o ddata ar fwlio iddynt, ochr yn ochr â mesurau llesiant eraill, a bod hwn yn fwy o flaenoriaeth i'w gwblhau o ystyried yr anawsterau logistaidd o ran sicrhau y gallai niferoedd mawr o ddisgyblion gael mynediad at arolwg ar-lein. Er bod yr arolwg hwn yn rhoi gwybodaeth am fwlio (h.y. canran y disgyblion sydd wedi cael eu bwlio yn ystod y flwyddyn ddiwethaf) nid yw'n datgyfuno'r wybodaeth hon ar sail bwlio sy'n seiliedig ar hunaniaeth neu fwlio oherwydd nodwedd warchodedig. Nid yw data'r arolwg wedi cael eu cynnwys yn yr adroddiad hwn.

Tynnwyd data ar gyfer 34 o ddisgyblion o'r arolwg gan nad oeddent yn gallu dweud bod yr ymddygiad yn gyfystyr â bwlio (o blith dewis).

O'r disgyblion hynny a oedd yn deall beth yw bwlio

- dywedodd 523 o ddisgyblion (68%) **nad oeddent wedi cael eu bwlio** yn ystod y flwyddyn ddiwethaf.
- dywedodd 247 o ddisgyblion (32%) eu bod wedi cael eu bwlio yn ystod y flwyddyn ddiwethaf.

O'r rhai a oedd wedi cael eu bwlio

- teimlai 31% eu bod yn cael eu bwlio am eu bod yn gwneud rhywbeth yn dda/wael
- teimlai 31% eu bod wedi cael eu bwlio oherwydd eu hymddangosiad
- dywedodd 28% eu bod yn cael eu bwlio oherwydd eu grŵp o gyfeillion.
- 17% oherwydd y dillad y maent yn eu gwisgo
- 13% oherwydd teulu neu darddiad
- 8% crefydd
- 10% fy anabledd

Roedd y plant yn gallu ticio mwy nag un blwch er mwyn nodi rhesymau gwahanol dros gael eu bwlio.

Nododd dadansoddiad o'r data fod angen newid yr holiadur er mwyn casglu data cliriach o ran nodweddion gwarchodedig (er enghraifft, gallai'r ymadrodd "fy ymddangosiad" gyfeirio at nifer o nodweddion gwahanol). Caiff ein harolwg ar gyfer 2019-2020 ei ddiwygio yn unol â hynny.

Mae'r canlyniadau'n awgrymu bod angen datblygu gwell ffordd o helpu pobl ifanc i dderbyn amrywiaeth mewn ysgolion a'r angen am strategaethau atal bwlio. Cafodd yr ysgolion unigol a gymerodd ran yn yr arolwg ddata yn seiliedig ar ysgol ac argymhellion i fynd i'r afael â bwlio.

Mae cyfanswm y nifer o achosion o wahaniaethu a gofnodwyd yn **Nhabl 1** yn isel ac nid yw'n awgrymu bod llawer o achosion o wahaniaethu, ond ymddengys nad yw hyn yn gyson â nifer yr adroddiadau gan ddisgyblion eu hunain (fel y'u casglwyd yn yr Arolwg o Fwlio).

Bydd angen gwneud rhagor o waith er mwyn sicrhau bod prosesau adrodd yn gyson ac yn unol â'r canllawiau a roddwyd i ysgolion. Mae dadansoddiad yn dangos bod cynnydd wedi bod yn nifer yr achosion o wahaniaethu a oedd yn ymwneud â hunaniaeth ddiwylliannol ac iaith a gallai hyn adlewyrchu poblogaeth sy'n newid neu dueddiadau cenedlaethol. Mae'r ALL yn gweithio gyda phartneriaid megis y Tîm Cydlyniant Cymunedol rhanbarthol i helpu plant i werthfawrogi amrywiaeth yn eu hysgolion (er enghraifft, drwy brosiect gyfeillio ysgolion). Mae'r gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol hefyd yn gweithio gydag ysgolion i ddiwallu anghenion disgyblion sy'n ffoaduriaid ac ystyried sut i fynd i'r afael â safbwyntiau gwahaniaethol.

Mae'r awdurdod yn mynd i'r afael â thueddiadau eraill mewn ysgolion unigol ac mae cynlluniau gweithredu wedi cael eu llunio.

Hyfforddiant ar gyfer Ysgolion a lleoliadau Pobl Ifanc

Mae ysgolion ym mwrdeistref sirol Caerffili yn cael hyfforddiant drwy Raglen Graidd Cyswllt Ysgolion Cymru Gyfan a ddarperir gan Heddlu Gwent. Mae'r sesiynau hyn yn ymdrin â phynciau megis parch, bwllo a materion sy'n ymwneud ag amrywiaeth mewn ysgolion cynradd ac uwchradd yn y fwrdeistref sirol i'r myfyrwyr.

Mae'r rhaglen yn enghraifft o Weithio mewn Partneriaeth rhwng Llywodraeth Cymru a phedwar Heddlu Cymru ac mae'n cynnwys cyfres o fewnbynnau Atal Troseddu / rhoi gwersi a mentrau Plismona Cefnogol mewn Ysgolion sydd â'r nod o wneud y canlynol:

- addysgu plant a phobl ifanc am y niwed y mae camddefnyddio sylweddau yn ei achosi i'w hiechyd, eu teuluoedd a'r gymuned ehangach
- hyrwyddo egwyddorion dinasyddiaeth gadarnhaol drwy gyfrwng addysg
- sicrhau gostyngiad mewn lefelau troseddu ac anhrefn ymhlith ein cymunedau ifanc.

Bydd yr holl sesiynau yn parhau i gael eu cyflwyno drwy apwyntiad wedi'i drefnu ymlaen llaw â Swyddog Cymuned Ysgol yr Heddlu. Mae Swyddogion Cymuned Ysgol yr Heddlu yn darparu amrywiaeth o weithgareddau Plismona Cefnogol mewn Ysgolion a diogelu, gan gynnwys datrys achosion drwy ddefnyddio'r Polisi Trechu Troseddau Mewn Ysgolion a dulliau adferol. Mae Swyddogion Cymuned Ysgol yr Heddlu hefyd wedi cyflwyno amrywiaeth o wasanaethau ysgol sy'n briodol o ran oedran.

Rhagwelir y bydd rôl diogelu ychwanegol yn meithrin cysylltiadau rhwng y cymunedau lleol a'r cymunedau ysgol yn ogystal ag asiantaethau partner, e.e. y Gwasanaeth Troseddau Ieuentid, Gwasanaethau Diogelu ac ati. Mae hyn yn berthnasol iawn i

achosion o fwlio gwahaniaethol sy'n seiliedig ar hunaniaeth lle mae troseddau wedi cael eu cyflawni hefyd o bosibl.

Cefnogir Rhaglen Graidd Cyswllt Ysgolion Cymru Gyfan yn llawn gan wefan benodol – dolen i Wefan School Beat sy'n cynnwys rhagor o wybodaeth a chanllawiau i athrawon, disgyblion a rhieni.

Yn ystod 2018-2019, cyflwynwyd 1,050 o wersi, gan greu 28,045 o gysylltiadau â disgyblion. Cyflwynwyd 372 o wersi a oedd yn ymdrin â bwlio, amrywiaeth, gorfodi a pharch neu ddiffyg parch, gan greu 10,148 o gysylltiadau â disgyblion.

Yn ogystal â'r hyfforddiant a gyflwynir gan Heddlu Gwent o dan Raglen Graidd Cyswllt Ysgolion Cymru Gyfan, mae'r Cyngor hefyd wedi rhoi hyfforddiant a chanllawiau penodol ar gydraddoldebau i staff ysgolion. Mae cydraddoldebau wedi bod yn eitem reolaidd yng nghyfarfod Arweinwyr Bugeiliol Tymhorol. Mae'r pynciau a drafodwyd wedi cynnwys y canlynol:

- Parch a Gwrthsafiad
- Trais yn erbyn Menywod
- Iechyd Meddwl
- Cefnogi Grwpiau sy'n Agored i Niwed
- Cydnabod a rhoi gwybod am Achosion o Wahaniaethu
- Cefnogi pobl ifanc LHDT+.

Er mwyn cefnogi'r gwaith hwn, mae'r Cyngor wedi rhoi canllawiau ysgrifenedig i ysgolion sy'n hyrwyddo cyd-barch a mynediad at bob gwasanaeth yn benodol ac sy'n amlinellu'n glir y ddyletswydd gyfreithiol ar ysgolion i baratoi eu cynlluniau cydraddoldeb eu hunain a rhoi gwybod am achosion o wahaniaethu. Mae'r Cyngor wedi rhoi Cynllun Cydraddoldeb enghreifftiol i ysgolion ac mae canllawiau ar gydraddoldebau wedi'u cynnwys mewn dogfennaeth ganllaw arall e.e. Polisi Ymddygiad Enghreifftiol, Strategaeth Atal Bwlio.

Mae Tîm Cydraddoldebau, y Gymraeg ac Ymgynghori'r Cyngor wedi rhoi hyfforddiant i staff a llywodraethwyr ysgolion ac wedi mynd ati i hyrwyddo digwyddiadau sy'n codi ymwybyddiaeth megis Mis Hanes LHDT, Mis Hanes Pobl Dduon ac ati.

Mae staff y Cyngor yn ymwybodol o asiantaethau partner ac maent yn gallu cyfeirio ysgolion a gweithwyr ieuenctid at adnoddau megis gweithdai a deunyddiau cwricwlwm gan asiantaethau megis Umbrella Cymru, Stonewall Cymru, Dangos y Cerdyn Coch i Hiliaeth, Gwasanaeth Lleiafrifoedd Ethnig Gwent (GEMS) a'u helpu i gael gafael arnynt.

Mae'r Cyngor yn gweithio gyda rhanddeiliaid (ysgolion, gwasanaeth ieuenctid, pobl ifanc, awdurdodau cyfagos, asiantaethau partneriaeth ac ati) i ddatblygu canllawiau sy'n adlewyrchu newidiadau i ofynion cyfreithiol neu anghenion pobl ifanc yn yr awdurdod,

e.e. datblygu cynlluniau a pholisïau mewn perthynas â newidiadau i'r cwricwlwm Addysg Bersonol, Gymdeithasol ac Iechyd er mwyn mynd i'r afael ag addysg rhywioldeb, iechyd a chydberthnasau sy'n cyfeirio'n amlwg at rywioldeb a rhywedd, mewn ffyrdd sy'n briodol o ran oedran.

Mae Gwasanaeth Ieuenctid y Cyngor yn rhedeg Grŵp Ieuenctid LHDTC+ a elwir yn "Guys, Gals and Non-binary Pals" (GGNP). Mae'r grŵp yn fenter unigryw sy'n cefnogi pobl ifanc rhwng 11 a 25 oed sy'n uniaethu fel LHDTC+. Mae'r prosiect llawn amser hwn yn rhoi mynediad at gymorth, gwybodaeth ac eiriolaeth i bobl yn y fwrdeistref sirol a'r ardaloedd cyffiniol. Cynigir amgylchedd diogel a chyfrinachol i bobl ifanc fynegi eu hunain a chael cyfle i ymgysylltu a chymdeithasu â phobl ifanc sy'n rhannu'r un profiadau a heriau.

Mynegai Cydraddoldeb Addysg – Stonewall Cymru

Mae Mynegai Cydraddoldeb Addysg Stonewall yn sicrhau bod mesurau ar waith a bod camau cadarnhaol yn cael eu cymryd i gefnogi pobl ifanc Lesbiaidd, Hoyw, Ddeurywiol a Thrawsrywiol sy'n byw yn y gymuned leol. Mae'r mesurau yn ymwneud â pha mor dda y mae awdurdodau lleol yn gwneud y canlynol:

- helpu a chefnogi ysgolion i fod yn gynhwysol
- dathlu gwahaniaeth
- atal a mynd i'r afael â bwlio homoffobig, deuffobig a thrawsffobig.

Mynegai Cydraddoldeb Addysg Stonewall yw'r unig adnodd cenedlaethol a ddefnyddir i feincnodi'r cynnydd sy'n cael ei wneud yn y maes hwn. Mae'n ffordd effeithiol o ddangos arferion da ond hefyd sylweddoli beth yw'r bylchau lle mae angen gwella a'u deall.

Mae Caerffili ar y brig yng Nghymru o ran arferion cynhwysol, ac yn safle 21 ledled y DU yn 2016 a 2017. Yn 2018, cadwon ein safle ar y brig yng Nghymru a gwellodd ein safle yn y DU, gan gael ein rhoi yn safle 19.

Yn 2017, enillodd Caerffili "farciau llawn" o ran ei ganllawiau ysgrifenedig a gafodd radd "gwyrdd" (h.y. da) mewn perthynas ag ymgysylltu cymunedol a gwasanaeth ieuenctid. Nododd yr adborth a roddwyd ar gyflwyniad 2017 fod angen i'r Cyngor fonitro profiadau pobl ifanc o fwlio yn fwy cadarn. O ganlyniad, mae'r Cyngor wedi datblygu'r Arolwg Bwlio o brofiadau plant o fwlio, gan gynnwys bwlio sy'n ymwneud â rhyw, hil a hunaniaeth (gweler **Tudalen 4 – Arolwg Bwlio**). Nodwyd ein gwelliannau o ran monitro profiadau pobl ifanc gan Stonewall Cymru ac maent yn gyson â'r fersiwn ddiweddaraf o Ganllawiau Atal Bwlio Llywodraeth Cymru.

Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV)

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi gwneud cynnydd sylweddol tuag at fodloni ei ofynion o dan y Fframwaith Hyfforddiant Cenedlaethol. Gweler **Adran 10**.

Amrywiaeth yn y Gweithlu am fanylion am hyfforddiant.

DRAFT

Mynd i'r Afael â'r Bwlch Cyflog Rhwng y Rhywiau

Cyhoeddodd y Cyngor ei ail Ddatganiad am y Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau ar gyfer 2018. Mae'n ofynnol o dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Penodol ac Awdurdodau Cyhoeddus) 2017 i bob sefydliad a restrir yn Atodiad 2 sy'n cyflogi dros 250 o gyflogeion gyflwyno adroddiad blynyddol ar ei fwllch cyflog rhwng y rhywiau. Cyhoeddir y data ar wefan y Cyngor ac un o wefannau'r llywodraeth erbyn 30 Mawrth bob blwyddyn.

Mae'r rheoliadau hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i gyflogwyr gyfrifo a chyhoeddi adroddiad ar y bwlch tâl bonws rhwng y rhywiau ond nid oes gan y Cyngor gynllun bonws ar waith.

Cyfanswm Nifer y Cyflogeion a gynhwyswyd yn y data hyn: 6848

Nifer y Menywod: 4820 (70.4%)

Nifer y Dynion: 2028 (29.6%)

Tabl 2 – Crynodeb o'r Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau

	%
1. Bwlch cyflog cymedrig rhwng y rhywiau – Cyflog arferol	7.4%
2. Cyfradd gymedrig yr Awr – Cyflog arferol (Dynion/Menywod)	(£12.29 / £11.38)
3. Bwlch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau – Cyflog arferol	11.7%
4. Cyfradd ganolrifol yr awr – Cyflog arferol (Dynion/Menywod)	(£11.38 / £10.05)
1. Bwlch cyflog cymedrig rhwng y rhywiau – Tâl bonws yn y 12 mis yn dod i ben 31 Mawrth	0%
4. Bwlch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau – Tâl bonws yn y 12 mis yn dod i ben 31 Mawrth	0%
5. Cyfran y cyflogeion sy'n ddynion ac yn fenywod y talwyd bonws iddynt yn y 12 mis yn dod i ben 31 Mawrth:	Dynion0 Menywod 0

Noder: Yn Nhabl 2, ystyr 'Cyflog Arferol' yw cyflog sylfaenol; lwfansau; tâl am wyliau; a tâl premiwm ar gyfer sifftiau. Nid yw'n cynnwys tâl goramser; tâl diswyddo; tâl yn lle gwyliau; na chydabyddiaeth anariannol. Nid yw'r Cyngor yn cynnig tâl fesul darn o waith na chynlluniau cymhelliant bonws.

Tabl 3 - Cyfran y cyflogaeion gwrywaidd a benywaidd ym mhob chwartel

Chwartel	Benyw % (Pobl)	Gwryw % (Pobl)
Chwartel (isaf) cyntaf (£7.83 - £8.75)	82% (1403)	18% (309)
Ail chwartel (£8.75 - £10.43)	72.1% (1235)	27.9% (477)
Trydydd chwartel (£10.44 - £12.71)	62.8% (1075)	37.2% (637)
Pedwerydd chwartel (uchaf) (£12.72 - £74.61)	64.7% (1107)	35.3% (605)

Mae'r data yn **Nhabl 3** yn dangos bod nifer sylweddol o fenywod na dynion yn llenwi swyddi ym mhob chwartel am mai gweithlu benywaidd yn bennaf yw gweithlu'r Cyngor.

Fel cyfran, dengys y data o ran y gweithlu gwrywaidd (2028):

- bod 15.23% yn llenwi swyddi yn y chwartel isaf,
- 23.52% yn yr ail chwartel,
- 31.41% yn y trydydd chwartel a
- 29.83% yn y pedwerydd chwartel.

Mewn cymhariaeth, ymhlith y gweithlu benywaidd (4820):

- mae 29.1% yn llenwi swyddi yn y chwartel isaf,
- mae 25.62% yn yr ail chwartel,
- 22.3% yn y trydydd chwartel ac
- mae 23% yn y pedwerydd chwartel.

Mae'r Cyngor yn hyderus nad yw'r blwch cyflog rhwng y rhywiau i'w briodoli i'r ffaith ei fod yn talu cyflogau gwahanol i gyflogaeion gwrywaidd a benywaidd am wneud yr un gwaith neu waith cyfatebol. Mae'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau i'w briodoli i rolau y mae dynion a menywod yn gweithio ynddynt ar hyn o bryd a'r cyflogau a delir am gyflawni'r rolau hyn.

Mae ein bwlch cyflog rhwng y rhywiau yn adlewyrchu achosion o fwlch cyflog rhwng y rhywiau a welir mewn cymdeithas. Er enghraifft, mae ymchwil yn nodi, er bod rhieni yn gynyddol hyblyg, mae cyfrifoldeb gofal plant yn dal i ddisgyn yn aghymesur ar fenywod. Mae'n ffaith yn y data hyn fod y mwyafrif helaeth o'r swyddi rhan-amser yn cael eu dal gan fenywod ac mai'r swyddi hyn yw'r rhai lle y telir cyflogau yn y chwartelau isaf.

Mae gwasanaethau'r Cyngor yn amrywiol ac yn cynnwys glanhau, arlwy, casglu sbwriel ac ailgylchu, tai, gwasanaethau cymdeithasol/gwasanaethau gofal, hamdden, ieuencid, llyfrgelloedd, gwasanaethau addysg, gan gynnwys addysg oedolion, gwasanaethau technegol, cynllunio a phrifyrdd.

I weld y datganiad llawn - [Datganiad CBSC ar y Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau 2018](#)

Gwella Mynediad Corfforol

Rhaglen Waith Mynediad i Bobl Anabl

Mae Is-adran Gwasanaethau Eiddo Corfforaethol y Cyngor yn parhau i gyflwyno gwelliannau er mwyn sicrhau bod adeiladau cyhoeddus yn hygyrch i bawb drwy Raglen Waith Mynediad i Bobl Anabl. Bob blwyddyn, trefnir rhaglen waith er mwyn diweddarau a gwella'r gallu i gael mynediad ffisegol i amrywiaeth o adeiladau sy'n eiddo i'r Cyngor.

Yn ystod 2018-2019, roedd cyllid gwerth £90,000 ar gael i gefnogi gwaith gwella mynediad i bobl anabl.

Roedd y gwaith yn cynnwys y canlynol:

- Ysgolion – darparu drysau awtomatig, rampiau, canllawiau a lifft – £66,000
- Gwasanaethau Cymdeithasol – gwella mynediad mewnol ac allanol - £19,000
- Canolfannau Hamdden – gwella derbynfydd – £2,000
- Canolfannau Ieuencid – gwneud prif fynedfydd yn fwy hygyrch - £3,000

Gwelliannau i Adeiladau Corfforaethol

Gwnaed nifer o newidiadau i wneud adeiladau corfforaethol yn fwy hygyrch:

- Mae goleuadau wedi cael eu newid i wella'r amgylchedd gwaith i aelodau o'r staff, yn enwedig y rhai ag anableddau neu nam ar eu golwg.
- Cafodd arwyddion mewn swyddfydd corfforaethol eu hadolygu a'u gwella i gydymffurfio â gofynion safonau'r Gymraeg ac ystyried anghenion pobl â dementia a nam ar y golwg.
- Toiledau hygyrch: gan ystyried anghenion pobl ag anableddau anweladwy/pobl nad ydynt yn uniaethu â rhyw, mae arwyddion ar gyfer toiledau wedi cael eu newid.

Gwella Mynediad Cyfathrebu

Gwefan y Cyngor

Mae'r wefan yn gwbl ddwyieithog o ran cynnwys tudalennau gwe; ond, mae rhai tudalennau lle mae'r cynnwys Saesneg wedi cael ei ddiweddararu ond nid y cynnwys Cymraeg. Rydym wedi cynnal archwiliad llawn o'r wefan ac rydym wrthi'n unioni'r anghysondebau hyn er mwyn sicrhau bod gwefan y Cyngor yn gwbl ddwyieithog.

Cafodd y wefan gyfredol ei gwirio gan y Ganolfan Hygyrchedd Digidol ([Dolen i wefan Digital Accessibility Centre](#)) er mwyn cyflawni Cydymffurfiaeth 2.0 Lefel AA â'r Canllawiau ar Hygyrchedd Cynnwys Gwefannau (WCAG).

Ar y wefan, o dan yr opsiwn 'Hygyrchedd', rhoddir dolenni i ganllawiau ar y meysydd canlynol:

- gwneud eich llygoden yn haws i'w defnyddio
- defnyddio'ch bysellfwrdd i reoli'ch llygoden
- dulliau amgen yn lle defnyddio bysellfwrdd a llygoden
- mwyhau maint y testun yn eich porwr gwe
- newid lliwiau testun a chefnidir
- sut i chwyddo'ch sgrin
- darllenwyr sgrin a phorwyr sy'n siarad.

Gweithio Mewn Partneriaeth

Mae gwaith yn mynd rhagddo o ran Strategaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus y mae CBSC wedi ymrwymo iddi. Mae grŵp Cyfathrebu ac Ymgysylltu'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus bellach yn cynnwys cynrychiolaeth o nifer o sefydliadau, gan gynnwys Menter Iaith Caerffili a'r Fforwm 50+.

Nam ar y Synhwyrâu – Canllaw Cyfathrebu

Y llynedd, datblygwyd y Canllaw ar Nam ar y Synhwyrâu gan dîm Cartrefi Caerffili'r Cyngor ar y cyd â'r grŵp Nam ar y Synhwyrâu. Mae'r canllaw yn helpu staff i wella'r ffordd y maent yn cyfathrebu â phobl sydd â nam ar y synhwyrâu.

Yn sgil lansio'r canllaw, gwnaeth tîm Cartrefi Caerffili drefnu a rhedeg dau grŵp ffocws. Gwahoddwyd tenantiaid, yn benodol pobl sydd â nam ar y golwg neu ar y clyw, i ddod er mwyn casglu eu safbwyntiau ar y gwasanaethau a ddarperir.

Bu'n gyfle i denantiaid sydd â nam ar y clyw neu ar y golwg gynnig awgrymiadau ynglŷn â sut y gellid gwella ein gwasanaethau er mwyn sicrhau eu bod yn hygyrch i bobl sy'n byw gyda nam o'r fath.

Nododd y grwpiau ffocws nifer o feysydd yr oedd angen eu hystyried ymhellach, felly mae tîm Cartrefi Caerffili yn bwriadu cynnal 'sesiwn sydyn' yn y gymuned er mwyn cynnal arolwg a chasglu mwy o safbwyntiau cyn nodi themâu allweddol.

Gwasanaeth Tanysgrifio i Fwletinau Newyddion dros yr E-bost

Mae'r gwaith ar wella'r gwasanaeth a sicrhau bod tanysgrifwyr i fwletinau e-bost Gov Delivery yn cael y wybodaeth yn eu dewis iaith er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion Safonau'r Gymraeg, yn parhau. Gall preswylwyr ddewis a thanysgrifio i'r pynciau yr hoffent glywed mwy amdanynt. Pan fydd diweddariad, bydd tanysgrifwyr i'r system yn cael diweddariad e-bost yn awtomatig yn eu dewis iaith. Mae 284 o danysgrifwyr i'r fersiwn Gymraeg o'r gwasanaeth ar hyn o bryd.

Ymgysylltu a Chyfranogiad Cynhwysol

Er mwyn atgyfnerthu'r cysylltiadau rhwng cydraddoldebau ac ymgynghori ac ymgysylltu yn y Cyngor, symudodd rôl y Swyddog Ymgynghori ac Ymgysylltu â'r Cyhoedd o'r Uned Gyfathrebu i'r tîm Cydraddoldebau a'r Gymraeg ym mis Medi 2019.

Hyrwyddir gweithgareddau ymgynghori ac ymgysylltu byw ar dudalen flaen gwefan y Cyngor. Cofnodir rhagor o fanylion am weithgareddau ymgysylltu cyfredol (gan gynnwys dolenni i arolygon byw lle y bo'n briodol) a chanlyniadau gweithgareddau ymgysylltu diweddar ar wefan CBS Caerffili hefyd [dolen i wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili](#)

Mae gweithgarwch ymgynghori/ymgysylltu corfforaethol allweddol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn diwethaf, "Sgwrs Caerffili – Ymgynghoriad ar y Gyllideb 2019-2020" yn enghraifft o'r ffordd mae'r Cyngor yn defnyddio amrywiaeth o ddulliau o annog cyfranogiad, hyrwyddo ymgynghoriadau a sicrhau bod pob sector o'r gymuned yn gallu lleisio barn.

Roedd holl ddeunydd hyrwyddo a gohebiaeth yr ymgynghoriad ar gael yn ddwyieithog. Cafodd gweithgareddau wyneb yn wyneb, gan gynnwys ymgysylltu yng nghanol trefi/mewn archfarchnadoedd, sesiynau galw heibio mewn llyfrgelloedd ym mhob rhan o'r fwrdeistref a chyfarfod Panel Safbwynt, eu cefnogi drwy gyfryngau digidol (gan gynnwys Facebook, Twitter a NewsOnline), cynnwys fideo a gwe, Newslin, negeseuon e-bost wedi'u targedu at randdeiliaid ac arolygon papur ac ar-lein.

Hwylusodd Menter Iaith Caerffili grŵp trafod Cymraeg yng nghyfarfod wyneb yn wyneb y Panel Safbwynt. Roedd aelodau o Rwydwaith Rhieni Caerffili ac aelodau o'r Fforwm Ieuenctid yn bresennol hefyd. Anfonwyd gohebiaeth ysgrifenedig at bob grŵp allweddol fel y rhestrir yng Nghanllawiau Ymgynghori a Monitro'r Cyngor. Ar gyfer sesiynau galw heibio, gofynnwyd i breswylwyr a oedd ganddynt unrhyw ofynion penodol, megis mynediad, dolen sain, cyfleusterau cyfieithu neu ddymuniad i ddefnyddio'r Gymraeg, i gysylltu â ni ymlaen llaw.

Ceir adroddiad cryno llawn yma: [Sgwrs Caerffili - Adroddiad Llawn](#)

Pride Cymru 2018 – Cyngorau Balch

Roedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn falch o gael ei gynrychioli ym Mhenwythnos Mawr Pride Cymru yng Nghaerdydd o dan y faner 'Cyngorau Balch'.

Penwythnos Mawr Pride Cymru yw'r dathliad mwyaf o amrywiaeth, cynhwysiant a'r gymuned LHDT+ yng Nghymru, ac mae'n gyfle i bawb, ni waeth beth yw eu hoedran, rhyw, rhywedd neu hil ddod ynghyd a dathlu'r cyfan sy'n gwneud Cymru yn lle mor groesawgar.

Nododd Pride Cymru 2018 bumed flwyddyn rhwydwaith 'Cyngorau Balch', sy'n dwyn ynghyd nifer o gynghorau yn y de, gan dynnu sylw at y gwaith partneriaeth y mae cynghorau yn y rhanbarth yn ei wneud er mwyn hyrwyddo cydraddoldeb yn y de a dathlu amrywiaeth yn ein cymunedau.

Trefnodd Cynrychiolwyr o Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili, stondin 'Cyngorau Balch' yn ystod Penwythnos Mawr Pride Cymru. Ymgysylltodd staff ag ymwelwyr er mwyn trafod sut y gall cynghorau wella ymhellach ar y gwaith y maent yn ei wneud i sicrhau cydraddoldeb i breswylwyr a chyflogaion LHDT+, yn ogystal â chyfeirio pobl at wasanaethau a gynigir gan gynghorau a phartneriaid.

Cymerodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili, fel rhan o Gyngorau Balch, ran ym Mhared Pride Cymru am y tro cyntaf gan orymdeithio a dathlu ar strydoedd canol y ddinas.

Mae Cyngorau Balch yn ymrwymedig i hyrwyddo cydraddoldebau mewn gwasanaethau cyhoeddus a dileu'r rhwystrau a wynebir gan bobl LHDT. Mae cynlluniau ar y gweill ar gyfer Pride Cymru 2019 lle bydd cyfraniad 'Cyngorau Balch' hyd yn oed yn fwy.

Datganiad i'r wasg: [Datganiad i'r Wasg gan CBSC - Cyngor Balch Awst 2018](#)

Post ar Facebook: [Post CBSC ar Facebook - Cyngorau Balch Awst 2018](#)

Post ar Twitter: [Post CBSC ar Twitter - Cyngorau Balch 2018](#)

Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg

Safonau'r Gymraeg

Disodlwyd Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 gan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ac fel rhan o'r ddeddfwriaeth newydd, yng Nghymru mae i'r Gymraeg yr un statws cyfreithiol â Saesneg a rhaid peidio â'i thrin yn llai ffafriol. Rhaid i gyryff cyhoeddus gydymffurfio â chyfres genedlaethol o Safonau'r Gymraeg.

Mae Comisiynydd y Gymraeg wedi cyhoeddi Hysbysiad Cydymffurfio sy'n nodi pa rai o'r 176 o safonau yn y ddeddfwriaeth sy'n gymwys i'r awdurdod lleol, ynghyd ag unrhyw eithriadau.

Cofnodir ein cynnydd bob blwyddyn yn Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2018-2019, a gyhoeddir ar ein gwefan ar dudalen [Safonau'r Gymraeg](#).

Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg

Cyhoeddir adroddiad monitro blynyddol ar wefan y Cyngor bob haf er mwyn rhoi adroddiad ar ei gydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg.

Mae'r adroddiad blynyddol yn cwmpasu pedwar maes sy'n ofynnol o dan y fframwaith rheoleiddio ac yn dangos ymrwymiad parhaus y Cyngor i ddarparu gwasanaethau dwyieithog i'r cyhoedd ac aelodau o'r staff.

Mae'r pedwar maes y mae'n rhaid cyflwyno adroddiad arnynt fel a ganlyn:

- Cwynion gan y Cyhoedd
- Sgiliau Iaith Staff
- Darparu Hyfforddiant cyfrwng Gymraeg
- Recriwtio i Swyddi Gwag

Mae pedwar o'r Amcanion Cydraddoldeb Strategol yn cynnwys materion sy'n ymwneud â'r Gymraeg yn benodol, sef:

Amcan Cydraddoldeb 4	Gwella Mynediad Cyfathrebu
Amcan Cydraddoldeb 6	Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg
Amcan Cydraddoldeb 10	Amrywiaeth yn y Gweithlu
Amcan Cydraddoldeb 11	Cydymffurfiaeth Gorfforaethol

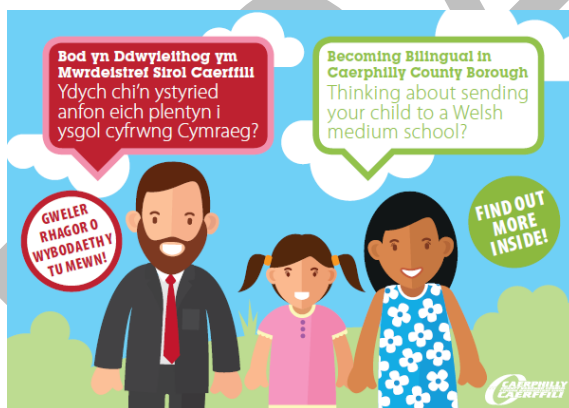
Strategaeth y Gymraeg 2017-2022

Un o ofynion Safonau'r Gymraeg yw cyhoeddi Strategaeth y Gymraeg dros bum mlynedd 2017-2022. Mae'r strategaeth yn nodi sut mae'r awdurdod lleol, ar y cyd â'i bartneriaid, yn bwriadu hyrwyddo'r Gymraeg a hwyluso defnyddio'r Gymraeg ledled y sir. Ceir rhagor o wybodaeth am y strategaeth ar ein gwefan hefyd [Strategaeth y Gymraeg 2017-2022](#).

Er mwyn monitro'r broses o ddatblygu Strategaeth y Gymraeg 2017-2022, cyhoeddwyd adroddiad cynnydd fel atodiad i Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2017-2018. Mae'r adroddiad cynnydd yn tynnu sylw at y gwaith rhagweithiol mewn partneriaeth sy'n digwydd rhwng y Cyngor a sefydliadau trydydd parti. Cliciwch yma i weld yr adroddiad llawn: [Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2018-2019](#)

Un darn allweddol o waith a ddatblygwyd fel cam gweithredu o dan Strategaeth y Gymraeg yw llyfryn i rieni a darpar rieni i ystyried addysg cyfrwng Cymraeg i'w plant. Mae'r llyfryn yn cynnwys atebion i gwestiynau cyffredin, yn ymdrin â phryderon rhieni ac yn tynnu sylw at fanteision bod yn ddwyieithog. Mae'n mapio llwybr clir y bydd plant yn ei ddilyn o'r ysgol feithrin, yr ysgol gynradd, yr ysgol uwchradd a thu hwnt.

Mae'r llyfryn wedi cael ei ddosbarthu'n eang drwy lyfrgelloedd, y Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd, Dechrau'n Deg, Cymraeg i Blant, Menter Iaith Caerffili a nifer o sefydliadau partner eraill. Mae'r llyfryn wrthi'n cael ei ddatblygu fel adnodd ar-lein i'w gwneud yn haws cael gafael arno.

Diwrnod Shwmae / Su'mae

Ymunodd staff Cyngor Caerffili â miloedd o bobl a sefydliadau ledled Cymru i nodi Diwrnod Shwmae / Su'mae (Dydd Llun 15 Hydref).

Cymerodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili gamau breision i ddod yn awdurdod dwyieithog fel rhan o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Fel rhan o'r gwaith hwn, mae hyrwyddo Diwrnod Shwmae / Su'mae gyda'r staff, y gymuned ac ysgolion wedi rhoi cyfle i bawb yn y fwrdeistref ddathlu'r Gymraeg.

Dathlodd llyfrgelloedd ledled y fwrdeistref sirol Ddiwrnod Shwmae/Su'mae drwy ddefnyddio hunlun i atgoffa ac annog staff ac ymwelwyr i ddweud “#ShwmaeSumaeCaerffili”!

Cafodd staff y Cyngor eu hannog i ddechrau pob sgwrs gyda Shwmae, a chafodd gwybodaeth ei harddangos a oedd yn cynnwys llinell amser ar gyfer y Gymraeg yn esbonio sut mae'r iaith wedi datblygu.

Rhoddwyd gwybodaeth i'r staff am feddalwedd gorfforaethol newydd, sef Cysill. Mae'r feddalwedd ar gael ar bob cyfrifiadur er mwyn helpu'r staff gyda'u Sgiliau Cymraeg ac annog dysgwyr i ddefnyddio eu sgiliau ysgrifenedig yn y gweithle. Mae Cysill, sy'n gwirio sillafu, a Cysgeir, y geiriadur, yn adnoddau defnyddiol i'w defnyddio yn ôl yr angen.

Mae darparu'r feddalwedd hon i'r staff yn ofyniad o dan Safon y Gymraeg 120:

Rhaid ichi ddarparu meddalwedd gyfrifiadurol ar gyfer gwirio sillafu a gramadeg y Gymraeg i'ch staff, a darparu rhyngwynebau Cymraeg ar gyfer meddalwedd (pan fo rhyngwyneb ar gael).

Archwiliad Comisiynydd y Gymraeg ac Ymarfer Siopwr Cudd Menter Iaith Caerffili

Yn ystod 2018-2019, gwnaeth swyddfa Comisiynydd y Gymraeg waith dilysu er mwyn nodi meysydd o arfer da a gwelliant ym mhob sefydliad a gwmpesir gan Safonau'r Gymraeg. Cafodd y canfyddiadau eu dadansoddi a'u defnyddio i lywio adroddiad sicrwydd blynyddol y Comisiynydd.

Mae un maes arfer da a nodwyd yn adroddiad sicrwydd (2018-19) Comisiynydd y Gymraeg yn ymwneud â'r asesiad annibynnol a gafodd ei gomisiynu gan yr awdurdod lleol a'i gynnal gan Fenter Iaith Caerffili i gadarnhau pa mor gynhwysol yw gwasanaethau'r Cyngor i'r rhai sydd am ddefnyddio'r gwasanaethau hynny drwy gyfrwng y Gymraeg.

Dangosodd yr asesiad annibynnol, ar y cyfan, fod yr ymateb i ymholiadau a cheisiadau am wasanaethau cyfrwng Cymraeg yn gadarnhaol, yn effeithiol ac yn rhagweithiol. Dangosodd y rhan fwyaf o'r staff ymwybyddiaeth glir hefyd o ran y broses o ddarparu gwasanaeth cyfrwng Cymraeg pan nad oedd siaradwyr Cymraeg na dysgwyr ar gael o fewn tîm penodol.

Roedd gwasanaethau dros y ffôn drwy gyfrwng y Gymraeg yn hynod effeithiol yn gyffredinol ac roedd gwasanaethau yn dangos yn glir eu dealltwriaeth o'r broses angenrheidiol o ran trosglwyddo galwadau i siaradwr Cymraeg.

Ymdriniwyd â gohebiaeth e-bost yn eithaf effeithiol ar y cyfan, gyda meysydd gwasanaeth yn trefnu i negeseuon e-bost gael eu cyfieithu yn ôl yr angen, ond nid oedd rhai meysydd gwasanaeth yn dilyn y weithdrefn gywir.

Fodd bynnag, nodwyd nad oedd staff mewn rhai meysydd gwasanaeth yn gallu cyfathrebu wyneb yn wyneb drwy gyfrwng y Gymraeg.

Yn ystod yr ymarfer, arsylwyd ar lawer o ddysgwyr Cymraeg ymroddedig ac roeddent yn barod ac yn awyddus iawn i ddefnyddio eu sgiliau iaith a rhaid eu canmol. Yn ystod yr ymarfer, nodwyd bod rhai siaradwyr rhugl mewn meysydd gwasanaeth ac mai nhw oedd yr unig siaradwyr Cymraeg yn y gwasanaeth hwnnw ac nad oeddent wedi cael llawer o gyfleoedd i ddefnyddio eu sgiliau iaith. Byddai datblygu cymorth i'r aelodau hyn o'r staff a hyrwyddo eu hymdrechion yn fuddiol.

Mae her recriwtio gweithlu dwyieithog yn un amlwg; fodd bynnag, byddai effaith datblygu gweithlu o'r fath yn sylweddol ac yn trawsnewid gallu'r Cyngor i ddarparu gwasanaeth cwbl ddwyieithog.

Bydd canfyddiadau'r ddau ymarfer, asesiad y Comisiynydd ac asesiad Menter Iaith Caerffili yn cael eu rhoi'n adborth i'r meysydd gwasanaeth a chaiff arferion da eu rhannu o fewn y sefydliad gyda'r nod o wella'r ffordd y darperir y gwasanaeth Cymraeg. Ymhlith yr awgrymiadau ar gyfer gwella mae'r canlynol:

1. Arddangos mwy o arwyddion dwyieithog
2. Arddangos mwy o arwyddion sy'n annog ac yn croesawu cyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg
3. Sicrhau bod pob aelod o'r staff yn ymwybodol o'r broses o drefnu i ohebiaeth gael ei chyfieithu
4. Yr angen i greu gweithlu dwyieithog er mwyn sicrhau y gallwn ddarparu gwasanaethau iaith Gymraeg yn y dyfodol
5. Helpu siaradwyr Cymraeg a dysgwyr sy'n gweithio i'r Cyngor i ddefnyddio a datblygu eu sgiliau.

Cefnogi Cymunedau sy'n Gyfeillgar i Oed

Y Comisiynydd Pobl Hŷn

Ym mis Ionawr 2019, ymwelodd Heléna Herklots CBE, y Comisiynydd Pobl Hŷn newydd ei phenodi â Fforwm 50+ Caerffili, er mwyn cyfarfod a siarad â'r aelodau am ei blaenoriaethau fel Comisiynydd; y broses o ddatblygu ei rhaglen waith; a chlywed gan yr aelodau am sut y gallwn wneud Cymru yn lle gorau'r byd i fynd yn hŷn.

Bu'r trafodaethau yn ystod y cyfarfod yn ddefnyddiol iawn ac roedd yn amlwg bod yr aelodau yn ymrwymedig i ddefnyddio eu cyfoeth o wybodaeth a phrofiad i sicrhau bod gan bobl hŷn lais cryf a'u bod yn gallu dylanwadu ar bolisiau ac ymarfer, yn lleol ac yn genedlaethol, er mwyn gwella bywydau pobl hŷn.

Gweithio gyda grwpiau cymunedol eraill

Ym mis Hydref 2018, ymwelodd aelodau'r Fforwm â Chymdeithas Strôc Coed Duon, gan barhau â'i raglen o gyfarfod â grwpiau pobl hŷn ledled y sir. Yn ystod ei ymweliad cyntaf rhoddwyd cyflwyniad am y Fforwm, ac esboniwyd ei ddiben.

Daeth yn amlwg bod gan y grwpiau ddiddordeb mewn dysgu sut i ddefnyddio dyfeisiau digidol a threfnodd y Fforwm sesiwn ddilynol, a gyflwynwyd ym mis Ionawr 2019, ar y rhyngwrdd a sut i gadw'n ddiogel ar-lein.

Ymateb i ymgynghoriadau

Ymatebodd y Fforwm i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar unigrwydd ac ynysu. Mae cyfoeth o dystiolaeth sy'n dangos bod unigrwydd ac ynysu cymdeithasol yn broblemau sylweddol sy'n effeithio ar ein poblogaeth hŷn. Mae dros 50,000 o bobl hŷn yng Nghymru yn unig. Dengys amcangyfrifon y bydd cynnydd o 50% yn nifer y bobl dros 50 oed sy'n unig, sy'n gallu bod yn ffactor afiechyd ddwywaith yn fwy na gordewdra. Am ragor o wybodaeth am y prif bwyntiau a godwyd yn ymateb y Fforwm, neu i weld pa weithgareddau eraill y mae'r Fforwm wedi ymgymryd â nhw, darllenwch [Cylchlythyr Gwanwyn 2019](#).

Chatty Café

Ar ddechrau 2019, cyfarfu aelodau o Fforwm 50+ Caerffili â Martin Cook, sef Rheolwr Canolfan 'Croeso Caerffili'. Bu Martin yn gyfrifol am drawsnewid y Ganolfan yn endid bywiog a phroffidiol. Roedd y Fforwm yn awyddus i gyflwyno'r cysyniad o "Chatty Café" i Martin am ei fod yn teimlo bod gan y Ganolfan Croeso yr holl nodweddion priodol i sicrhau bod Chatty Café yn llwyddiant. Roedd Martin yn frwd iawn am y cysyniad a rhoddwyd cynlluniau ar waith i'w gyflwyno ar ddiwedd mis Mawrth 2019.

Beth yw bwrdd "Chatter & Natter"? Rhywle rydych yn gwybod bod unrhyw un sy'n eistedd yno yn barod i ryngweithio a chael sgwrs; rhyngweithio dynol fel y bu. Teimlwyd bod lolfa goffi'r Ganolfan Croeso yn lleoliad delfrydol i gyflwyno'r cysyniad hwn.

Llyfrgelloedd sy'n Dementia-Gyfeillgar

Mae Llyfrgelloedd Caerffili yn ymrwymedig i helpu i gefnogi'r rhai sy'n byw gyda dementia yn y fwrdeistref sirol. Gan weithio mewn partneriaeth â Chymdeithas Alzheimer, mae Gwasanaeth Llyfrgelloedd Caerffili wedi hyfforddi staff llyfrgell i ddod yn 'Ffrindiau Dementia'.

Esboniwyd y cyflwr i'r staff er mwyn iddynt gael gwell dealltwriaeth o bobl y mae dementia yn effeithio arnynt a gwella profiad y cwsmer. Yn ogystal â chreu amgylchedd croesawgar a chefnogol, mae'r gwasanaeth yn sicrhau ei fod yn darparu'r amrywiaeth orau o adnoddau ar gyfer y rhai sy'n byw gyda dementia, yn ogystal â'r adnoddau i gefnogi'r rhai sy'n gofalu amdanynt. Mae hyn yn cynnwys ehangu'r casgliad o lyfrau 'Pictures to Share' sydd eisoes yn boblogaidd, sydd ar gael mewn llyfrgelloedd, neu y gellir eu dosbarthu i gartref unigolyn neu gartref gofal.

Mae pob un o'r 18 llyfrgell yn cymryd rhan ym mhrosiect 'Darllen yn Well ar gyfer Dementia yng Nghymru' gan sicrhau bod gwybodaeth a chyngor ar gael i bobl sy'n byw gyda dementia, yn ogystal â ffuglen, cofiannau a llyfrau ffotograffau a ddefnyddir mewn therapi hel atgofion.

Mae'r gwasanaeth llyfrgell wedi datblygu 20 o Fagiau Cof Dementia sydd ar fenthyg i gwsmeriaid. Mae'r adnoddau hyn ar gael i gwsmeriaid llyfrgell, er mwyn sicrhau gwell dealltwriaeth o ddementia a newid canfyddiadau'r gymuned drwy drawsnewid y ffordd y mae preswylwyr yn y fwrdeistref yn meddwl am y cyflwr ac yn ei drafod.

Cefnogi Cyfamod y Lluoedd Arfog

Y Lluoedd Arfog yng Nghaerffili

Yng Nghymru, amcangyfrifir bod 385,000 o aelodau o Gymuned y Lluoedd Arfog. Mae hyn yn cyfateb i 12% o'r boblogaeth. Mae hyn yn cynnwys aelodau presennol, aelodau wrth gefn a chadetiaid yn ogystal â'u teuluoedd a chyn-aelodau o'r Lluoedd Arfog. Bydd llawer wedi cael profiad o ryfel, yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, a'r heriau y gall godi yn ei sgil. Gwyddys i 14,700 o bobl adael Lluoedd Arfog Rheolaidd y DU yn 2018. Amcangyfrifir bod 3000 wedi ymgartrefu yng Nghymru.

Roedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn un o'r awdurdodau lleol cyntaf yng Nghymru i lofnodi Cyfamod y Lluoedd Arfog a chadw at ei addewid i gefnogi Cymuned y Lluoedd Arfog.

Bu'n flwyddyn gynhyrchol iawn o ran codi proffil Cyfamod y Lluoedd Arfog ym Mwrdeistref Sirol Caerffili ac ardal ehangach Gwent. Cyflawnwyd hyn drwy newid polisiâu, hyfforddiant, digwyddiadau a chyhoeddusrwydd. Cafodd swydd Swyddog Rhanbarthol Cyfamod y Lluoedd Arfog ei hestyn tan fis Mawrth 2023, gyda chyllid gan Lywodraeth Cymru.

Hyfforddiant

Mae pecyn e-ddysgu Cyfamod y Lluoedd Arfog wedi cael ei ryddhau ac mae ar gael drwy'r fewnwyd i'r staff ac ar wefan CBSC. Mae hyfforddiant pwrpasol wedi cael ei roi i adrannau ond mae angen ymestyn hynny i staff rheng flaen yn fwy cyffredinol a bwriedir gwneud hynny yn y misoedd sydd i ddod.

Ymwybyddiaeth ymhlith y Cyhoedd

Mae'r gwaith o godi ymwybyddiaeth ymhlith y cyhoedd o'r gwaith y mae'r awdurdodau lleol yn ei wneud o ran y Lluoedd Arfog yn mynd rhagddo'n dda. Mae'r dudalen **Facebook** (Gwent Armed Forces Community) a Twitter @GwentAFC sy'n hyrwyddo'r gwaith a'r digwyddiadau ar gyfer Cymuned y Lluoedd Arfog wedi cael tipyn o sylw ac mae'r gwaith dadansoddi yn gadarnhaol. Mae'r cylchlythyr chwarterol sy'n cael ei baratoi a'i anfon at bob meddygfa, canolfan waith a llyfrgell a'r gymuned ehangach yn cael derbyniad da iawn ac maent yn llwyddo i gyrraedd y rhai yn y gymuned ehangach nad oes ganddynt fynediad at y rhyngwrdd o bosibl. Mae sefydliadau yn y trydydd sector, BIPAB, sesiynau galw heibio cymunedol, gan gynnwys clybiau brecwast ar wahân i gyn-aelodau o'r lluoedd arfog hefyd yn cyfrannu at gynnwys y cylchlythyr.

Mae [Cyfeiriadur Cymorth Gwent i'r Lluoedd Arfog](#) wedi cael ei lunio a chaiff ei ddosbarthu i'r staff rheng flaen, meddygfeydd a chanolfannau gwaith. Bydd y ddogfen ar gael ar wefan CBSC i'r cyhoedd.

Diwrnod y Lluoedd Arfog Caerffili

Mae gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili hanes hir o gefnogaeth i'r Lluoedd Arfog ac mae wedi'i dangos drwy gynnal Diwrnod y Lluoedd Arfog De Cymru am flynyddoedd lawer. Mae hwn wedi mynd o nerth i nerth a dengys ffigurau 2017 fod tua 12,000 o breswylwyr ac ymwelwyr wedi dod allan ar strydoedd Caerffili i ddangos eu cefnogaeth i Gymuned y Lluoedd Arfog. Gwnaeth y digwyddiad gwych hwn bara dros ddeuddydd yn 2019. Roedd 'Diwrnod i'w Gofio' y Lluoedd Arfog wedi'i anelu at goffau digwyddiadau'r Rhyfeloedd Byd a phontio'r bwlch rhwng gwasanaethau milwrol a bywyd cymunedol sifil. Helpodd y digwyddiad i herio canfyddiadau o'r lluoedd arfog, yn enwedig ymhlith pobl ifanc a theuluoedd, er mwyn helpu i bontio bwlch rhwng y cenedlaethau a'r bwlch rhwng pobl sifil a milwrol er budd pawb.

Hefyd, gwnaeth yr awdurdod drefnu a chynnal 'Cyngor Caerffili'n Cofio' a oedd yn coffau canmlwyddiant y Rhyfel Byd Cyntaf. Roedd hyn yn cynnwys gosod plac i goffau cyflogaion llywodraeth leol ac aelodau o'r gymuned a fu farw; prosiect ysgol; yn ogystal â dadorchuddio plac sy'n coffau cyfraniad milwyr wrth gefn i'r Lluoedd Arfog a chymdeithas heddiw.

Gwobrau Cyn-filwyr Cymru

Roedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn falch o gyrraedd y rhestr fer ar gyfer Gwobrau Cyn-filwyr Cymru yng nghategori Cyflogwr y Flwyddyn a noddwyd gan Student Digz. Cynhaliwyd y seremoni wobrwyo yng Ngwesty a Chlwb Hamdden y Village Hotel Abertawe ar 26 Mehefin 2019.

Cynllun Cydnabod Cyflogwyr Amddiffyn

Cafodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili Wobr Arian yn gydnabyddiaeth am ei ymrwymiad i'r Gymuned Amddiffyn a'r Lluoedd Arfog.

Mae'r Wobr Arian yn canolbwyntio ar gyfres o egwyddorion y mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn eu dilyn. Fel awdurdod, mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi ymrwymo i fod yn rhagweithiol wrth ymdrin â Chymuned y Lluoedd Arfog. Mae polisïau a gweithdrefnau adnoddau dynol ar waith sy'n rhoi hyblygrwydd ar gyfer ymrwymïadau hyfforddi ac ymgynnull a bu ffocws ar wella cyfleoedd cyflogaeth i aelodau o'r Lluoedd Arfog.

Y Cyng Andrew Whitcombe (Hyrwyddwr y Lluoedd Arfog, Cyngor Caerffili) gyda Kath Peters (Rheolwr Polisi Corfforaethol Cyngor Caerffili) yn y Seremoni Wobrwyo Arian ERS yn Amgueddfa Hanes Sain Ffagan

Cynllun Gwarantu Cyfweliad

Bydd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn gwarantu cyfweliad i'r rhai sy'n gadael y Lluoedd Arfog, aelodau wrth gefn, cyn-aelodau a'u gwyr a'u gwagedd ar gyfer swyddi gwag, ar yr amod eu bod yn bodloni meini prawf hanfodol y rôl.

Nid yw'r Cynllun Gwarantu Cyfweliad yn gwarantu bod rhywun yn cael ei benodi i swydd wag – mae gweithdrefnau dethol yn dal i sicrhau mai'r ymgeisydd gorau ar gyfer y swydd sy'n cael ei benodi.

Gweithio gyda Chymunedau Sipsiwn a Theithwyr

Mae Grŵp Sipsiwn a Theithwyr y Cyngor yn cyfarfod ddwywaith y flwyddyn i fonitro newidiadau yn y sefyllfa leol ers cyhoeddi'r Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr a gafodd ei gwblhau yn 2015 a'i gymeradwyo gan Lywodraeth Cymru yn 2016. Mae'r grŵp yn defnyddio data ac adroddiadau gwasanaethau i weld a yw'r sefyllfa wedi newid ers yr hyn a nodwyd yn yr Asesiad o Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr 2016.

Mae Cyngor Caerffili yn aelod o Fforwm Llety Sipsiwn a Theithwyr Cymru Gyfan, sy'n cael ei gydlynw gan Lywodraeth Cymru ac sy'n cyfarfod 3/4 gwaith y flwyddyn.

Mae'r rhaglen Cefnogi Pobl wedi cwblhau prosiect peilot yn ddiweddar ym maes Cymorth sy'n gysylltiedig â Thai, ac er ei bod yn amlwg bod pobl mewn angen yn y fwrdeistref, ni thbyr ei fod yn ddigon i neilltuo gweithiwr ar gyfer y rôl hon. O fis Ebrill 2019, bydd Cefnogi Pobl yn parhau i dderbyn atgyfeiriadau ar gyfer cymunedau Sipsiwn a Theithwyr a rhoi cymorth drwy wasanaethau cymorth cyffredinol yn gysylltiedig â thai.

Amrywiaeth yn y Gweithlu

Gwelliannau i Ddata ar Weithlu CBSC

Mae'n rhaid i'r Cyngor gadw gwybodaeth gyfredol am ei holl gyflogeion ar ei gronfa ddata adnoddau dynol er mwyn sicrhau y gall gyfathrebu â staff yn effeithiol a chyflawni ei rwymedigaethau cytundebol fel cyflogwr. Mae'n rhaid i'r Cyngor gasglu gwybodaeth am gyflogeion o dan y gyfraith, er enghraifft eu sgiliau Cymraeg a data ar gydraddoldebau sy'n helpu'r Cyngor i ddeall proffil y gweithlu er mwyn cyflawni Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus.

Mae'r gallu i gofnodi gwybodaeth am y Gymraeg o ran data staff a gwaith dadansoddi yn rhan annatod o'r system gyflogres yng Nghyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili. Dangosir ffigurau diwedd y flwyddyn ariannol hyd at 31 Mawrth 2018 isod a throsodd.

O gymharu â'r llynedd, mae nifer y siaradwyr Cymraeg a gofnodwyd wedi cynyddu'n sylweddol. Gellir esbonio'r cynnydd yn rhannol drwy arolwg o'r staff a gynhaliwyd gan Wasanaethau Pobl yn ystod haf 2017, a ofynnodd i'r staff nodi eu sgiliau Cymraeg yn seiliedig ar Lefelau 1-5 ALTE (Cymdeithas Profwyr Iaith yn Ewrop). Mae'r broses barhaus o gasglu data ar sgiliau staff hefyd yn seiliedig ar lefelau sgiliau a amlinellir yn yr arolwg o'r staff.

Ar adeg ysgrifennu'r adroddiad, dangoswyd cyfanswm nifer y staff a siaradwyr Cymraeg yn y sefydliad yn **Nhabl 4**:

Tabl 4 – Cyfanswm nifer y staff a siaradwyr Cymraeg a gofnodwyd ar iTrent

	Cyfanswm y staff	Siaradwyr Cymraeg	%
2016-2017	8,682	402	4.63
2017-2018	8,767	436	4.97
2018-2019	8,533	1,581	18.53

Wrth gynnal yr arolwg o'r staff i gadarnhau sgiliau Cymraeg y staff, manteisiwyd ar y cyfle hefyd i lanhau a diweddarau data'r staff o ran cydraddoldebau a ddelir ar system rheoli cyflogaeth adnoddau dynol y Cyngor. Mae'r data a gyhoeddir yn gyfredol ac yn cael eu casglu'n barhaus ac mae'n ofynnol i ddechreuwyd newydd ddarparu'r data hyn pan fyddant yn dechrau gweithio gyda'r sefydliad.

Trosolwg o Raglen Hyfforddiant Cydraddoldebau 2018-2019

Bu rhaglen hyfforddiant gynhwysfawr a ddarparwyd ar gyfer staff ac aelodau etholedig ar gydraddoldebau a'r Gymraeg, sy'n cynnwys cyrsiau i ddysgu Cymraeg ac Iaith Arwyddion Prydain, yn llwyddiant mawr unwaith eto eleni.

Cofrestrodd cyfanswm o **820** o aelodau o staff i fynychu cyrsiau cydraddoldeb penodol a'u rhestrir yn **Nhabl 5**:

Tabl 5 – Staff a gofrestrwyd i fynychu cyrsiau ynglyn â chydraddoldebau

Teitl y Cwrs	Presenoldeb	Niferoedd a dynnwyd yn ôl
Iaith Arwyddion Prydain (lefelau 1-4)	17	1
Hyfforddiant Ffrindiau Dementia	467	0
Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	134	13
Ymwybyddiaeth Cydraddoldeb	32	0
Tuedd ar sail Rhyw (Aelodau)	21	0
Masnachu Pobl	21	0
Ymwybyddiaeth Ofalgar	6	0
Prevent (Gwrthderfysgaeth)	122	0

Un maes gwaith allweddol eleni oedd gwella eu gallu i gynnal Asesiadau cadarn o'r Effaith ar Gydraddoldeb wrth gynllunio neu ystyried lleihau / terfynu unrhyw un o wasanaethau, polisiâu, swyddogaethau, strategaethau neu brosiectau'r Cyngor. Y sbardun i hyn oedd Dyfarniad Adolygiad Barnwrol lle y tybiwyd bod Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn annigonol.

Un llwyddiant allweddol oedd cyflwyno hyfforddiant Ffrindiau Dementia a'r system "hyfforddi i hyfforddi" ar gyfer Hyrwyddwyr Dementia. Mae Hyrwyddwyr Dementia hefyd yn rhoi hyfforddiant Ffrindiau Dementia yn eu meysydd gwasanaeth eu hunain bellach.

Hyfforddiant Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV)

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi gwneud cynnydd sylweddol tuag at fodloni ei ofynion o dan y Fframwaith Hyfforddiant Cenedlaethol. Bu ffocws ar gyfer 2018/19 o hyd ar gydlynw a chyflwyno hyfforddiant **Grŵp 1** (Codi Ymwybyddiaeth) a **Grŵp 2** (Gofyn a Gweithredu). Mae'r gallu i roi hyfforddiant yn fewnol hefyd wedi cael ei ddatblygu.

Ar ddechrau 2019, cafodd ein Cynllun Hyfforddiant ar Drais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol ei adolygu a'i ddiweddarw i adlewyrchu'r cynnydd a wnaed ers 2016/17 a manylu ar ein nodau hyfforddiant hyd at 2022. Cyflwynwyd y cynllun hyfforddiant newydd i'r Tîm VAWDASV Rhanbarthol ym mis Mawrth 2019.

Mae nifer y staff a gafodd hyfforddiant yn uchel iawn, sy'n adlewyrchu maint ein gweithlu.

Cynnydd Grŵp 1:

- Ar ddiwedd mis Mawrth 2019, roedd 3,295 o gyflogeion presennol wedi cwblhau hyfforddiant Grŵp 1 (Codi Ymwybyddiaeth). Mae'r ffigur hwn yn cyfateb i 42% o'r gweithlu (wedi cynyddu o 28% 31/3/2018)

Cynnydd Grŵp 2:

- Ar ddiwedd mis Mawrth 2019, roedd 427 o'r staff wedi cwblhau hyfforddiant Grŵp 2 (Gofyn a Gweithredu), sef 24% o'r staff y nodwyd bod angen yr hyfforddiant arnynt (wedi cynyddu o 11% 31/3/2018)

Grŵp 6 (Aelodau Etholedig) cynnydd:

- Ar ddiwedd mis Mawrth 2019, roedd 72 o'r Aelodau Etholedig (99%) wedi cwblhau hyfforddiant Grŵp 6 (wedi cynyddu o 89% 31/3/2018)

Yn y dyfodol, caiff sesiynau hyfforddiant **Grŵp 1** a **Grŵp 2** eu cynnal drwy gydol 2019/20. Caiff hyfforddiant ei gyflwyno hefyd i'r staff sy'n gweithio mewn ysgolion a lleoliadau blynyddoedd cynnar.

Hyfforddiant Iaith Gymraeg

Un o ofynion Safonau'r Gymraeg mewn perthynas â hyfforddiant staff yw bod cyrsiau hyfforddiant iaith Gymraeg yn cael eu darparu.

Ers 2001, mae **1811** o staff y Cyngor a staff sefydliadau partner wedi mynychu dosbarthiadau Cymraeg Llafar, yn amrywio o gyrsiau rhagflas i ddechreuwyr, hyd at a chan gynnwys cyrsiau Safon Uwch.

Mae'r Safonau perthnasol fel a ganlyn:

130	Rhaid ichi ddarparu cyfleoedd yn ystod oriau gwaith— (a) i'ch cyflogeion gael gwersi Cymraeg sylfaenol, a (b) i gyflogeion sy'n rheoli pobl eraill gael hyfforddiant ar ddefnyddio'r Gymraeg yn eu rôl fel rheolwyr.
131	Rhaid ichi ddarparu cyfleoedd i'ch cyflogeion sydd wedi cwblhau hyfforddiant Cymraeg sylfaenol gael hyfforddiant pellach yn rhad ac am ddim er mwyn datblygu eu sgiliau yn yr iaith.
132	Rhaid ichi ddarparu cyrsiau hyfforddi er mwyn i'ch cyflogeion ddatblygu— (a) ymwybyddiaeth o'r Gymraeg (gan gynnwys ymwybyddiaeth am hanes yr iaith a'i lle yn niwylliant Cymru); (b) dealltwriaeth o'r ddyletswydd i weithredu yn unol â safonau'r Gymraeg; (c) dealltwriaeth am y modd y gellir defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.

Bu cynnydd sylweddol yn nifer y staff a fynychodd hyfforddiant iaith Gymraeg ar gyfer y flwyddyn dan sylw, gyda'r Cyngor yn trefnu hyfforddiant Cymraeg llafar a chodi ymwybyddiaeth i'r staff ac aelodau etholedig.

Dengys **Tabl 6** y data ar y cyrsiau a gynigiwyd i staff CBS Caerffili ac a fynychwyd ganddynt yn ystod y flwyddyn academiaidd 2018-2019:

Tabl 6 - Cyrsiau Iaith Gymraeg a gynigiwyd i staff CBS Caerffili ac a fynychwyd ganddynt ar gyfer y flwyddyn academiaidd 2018-2019

TEITL Y CWRS A GYNIGIWD	NIFER Y CYRSIAU A GYNIGIWD	NIFER O STAFF A FYNYCHODD Y CWRS
30 wythnos	37	53
Cwrs Blas ar y Gymraeg Deuddydd	3	14
Cwrs Blasu'r Gymraeg Ar-lein 10 Awr	3	75
Say Something in Welsh (Ar-lein)	1	2
Tynnodd yn ôl	6	

Lansiwyd Cwrs Iaith Gymraeg Ar-lein 10 a elwir yn **Cymraeg Gwaith** yn ystod gwanwyn 2018 ac fe'i datblygwyd i'w ddefnyddio gan y rhai sy'n darparu gwasanaethau derbynfa rheng flaen. Cafodd y cwrs hwn ei dargedu at y meysydd gwasanaeth hynny y mae Safon 64 yn effeithio arnynt yn uniongyrchol yn y lle cyntaf.

Safon 64

Rhaid i unrhyw wasanaeth derbynfa yr ydych yn ei gynnig yn Saesneg hefyd fod ar gael yn Gymraeg, a rhaid i unrhyw berson sydd am gael gwasanaeth derbynfa Cymraeg beidio â chael ei drin yn llai ffafriol na pherson sydd am gael gwasanaeth derbynfa Saesneg.

30/09/17

Rhaid cydymffurfio â safon 64 mewn perthynas â'r isod erbyn 30 Medi 2017:

- Prif wasanaeth derbynfa'r corff.

Rhaid cydymffurfio â safon 64 mewn perthynas â'r isod erbyn 30 Medi 2018:

- Llyfrgelloedd Bargod, Rhisga, Rhymni, Coed Duon, Caerffili ac Ystrad Mynach;
- Canolfan Croeso Caerffili;
- Maenordy Llancaiaach Fawr;
- Gwasanaethau Cofrestru yn Nhŷ Penallta;
- Canolfannau hamdden Caerffili, Heolddu, Trecelyn a Rhisga.

Gellir dilyn y cwrs ar gamau ac mae'n tywys y dysgwr drwy gyfres o sefyllfaoedd ac wedyn gyfres o gwestiynau. Ar ôl cwblhau'r cwrs, anfonir tystysgrif at y dysgwyr dros yr e-bost. Mae cwrs dilynol hefyd ar gael bellach a chaiff hwn ei gyflwyno i'r rhai a gwblhaodd y 10 awr gyntaf yn haf 2019.

Mae cyrsiau ar-lein eraill o'r fath ar gael bellach ar gyfer meysydd gwasanaeth penodol, gan gynnwys gofal cymdeithasol a busnes a fydd hefyd yn cael eu cyflwyno i'r meysydd gwasanaeth perthnasol yn haf 2019.

Ni chafwyd unrhyw gais i gyrsiau gael eu cyflwyno drwy gyfrwng y Gymraeg; felly, nid oes unrhyw ffigurau hyfforddiant staff i'w cofnodi.

Recriwtio a'r Gymraeg

Un o ofynion yr Adroddiad Blynnyddol ar y Gymraeg yw bod yn rhaid nodi ein cynnydd o ran recriwtio a'r Gymraeg.

Safon 136

Pan fyddwch yn asesu'r anghenion ar gyfer swydd newydd neu swydd wag, rhaid ichi asesu'r angen am sgiliau yn y Gymraeg, a'i chategoreiddio fel swydd pan fo un neu ragor o'r canlynol yn gymwys –

- (a) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol;
- (b) bydd angen dysgu sgiliau Cymraeg i weithio yn y swydd hon;
- (c) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol; neu
- (ch) nad yw sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol.

Hysbysebwyd cyfanswm o **632** o swyddi gwag a swyddi newydd rhwng 31 Mawrth 2018 a 31 Mawrth 2019. Roedd y gofynion ynglyn â'r Gymraeg ar gyfer y swyddi hyn fel a ganlyn:

- (i) roedd sgiliau Cymraeg yn hanfodol
6
- (ii) roedd angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir rhywun i'r swydd
1

Mae cyrsiau hyfforddiant iaith Gymraeg wedi bod ar gael i bob aelod o'r staff am ddim ers y flwyddyn academiaidd 2001-2002 (gweler **Adran 3**)

- (iii) Roedd sgiliau Cymraeg yn ddymunol
626
- (iv) Nid oedd angen sgiliau Cymraeg
1*

*Aseswyd nad oedd angen sgiliau Cymraeg ar gyfer y swydd hon oherwydd sgiliau Cymraeg yr aelodau eraill o'r tîm. Fodd bynnag, hysbysebir bod Cymraeg yn ddymunol o leiaf ar gyfer pob swydd wag.

Ar gyfer pob swydd wag neu swydd newydd rhaid cynnal Asesiad o Sgiliau Cymraeg (yn unol â Safon 136 ac wedi'i gofnodi gan Wasanaethau Pobl ers mis Hydref 2016). Hysbysebir pob swydd fel **Cymraeg yn ddymunol** fel gofyniad safonol. Mae'r asesiad yn ystyried a oes angen newid hynny i **Cymraeg yn hanfodol**. Yna, mae'r asesiad a'r dystiolaeth ategol yn rhan o'r achos busnes sydd ei angen i gael caniatâd i lenwi swyddi gwag neu greu rhai newydd.

Gweler hefyd Atodiad A – Crynodeb o Ddata Gweithlu CBSC am ragor o fanylion a dadansoddiad o weithlu'r Cyngor.

Cydymffurfiaeth Gorfforaethol

Dadansoddiad o'r cwynion a gyflwynwyd yn ystod 2018 - 2019

Mae adran 4 o **Gynllun Cydraddoldeb Strategol 2016-2020** yn diffinio'r hyn a ystyrir yn gŵyn o ran materion sy'n ymwneud â Chydraddoldebau a'r Gymraeg, a hynny er mwyn bod yn gyson wrth ymdrin ag unrhyw gŵyn o'r fath gan fod y Cyngor yn gweithredu gwasanaeth integredig ar gyfer Cydraddoldebau a'r Gymraeg.

v) Cwynion

- 4.10 *Gall cwyn gael ei diffinio fel sefyllfa lle nad yw aelod o'r cyhoedd, neu grŵp, yn fodlon ar safon gwasanaeth, neu weithredu neu ddiffyg gweithredu gan y Cyngor neu aelod o'r staff.*
- 4.11 *Ymdrinnir â phob cwyn yn unol â'r polisi Cwynion corfforaethol, ond gyda'r angen ychwanegol i gyfieithu pob gohebiaeth i mewn ac allan ar y mater yn unol â **Chanllawiau ar Gyfieithu Iaith Cymraeg 2016** ac unrhyw broblem arall o ran cyfieithiad, dyluniad neu fformat.*
- 4.12 *Caiff cwynion eu monitro'n llawn yn ôl categori o Gydraddoldeb ac ym mha bynnag iaith neu fformat a gyflwynwyd i ddechrau.*
- 4.13 *Gellir gwneud cwynion yn ysgrifenedig, dros y ffôn neu drwy e-bost igyfeiriad e-bost penodol y Cyngor cwynion@caerffili.gov.uk.*
- 4.14 *Ceir rhagor o ganllawiau yn y [Canllawiau ar Gwynion ynghylch Cydraddoldebau a'r Gymraeg](#) sydd ar ein gwefan.*

Mae cwynion ynglyn â Chydraddoldebau a'r Gymraeg yn rhan o'r adroddiad chwarterol i'r Pwyllgor Archwilio fel rhan o'r broses ar gyfer Cwynion Corfforaethol lle y bo'n briodol, ac mae'r Uwch-swyddog Polisi (Cydraddoldebau, y Gymraeg ac Ymgynghori) bellach yn aelod o'r Grŵp Dysgu o Gwynion corfforaethol sy'n cyfarfod bob chwarter i drafod cwynion penodol a thrawsbynciol.

Cwynion Corfforaethol yw'r rhai sydd o ganlyniad i fethiant proses neu fethiant i weithredu polisi'r Cyngor yn gywir. Mae'r rhain yn gwynion a allai gael eu hanfon ymlaen yn y pen draw at yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus neu Gomisiynydd y Gymraeg er enghraifft. Ymdrinnir â materion ynglyn ag ymddygiad neu agwedd aelodau o'r staff o dan y Cod Ymddygiad drwy brosesau adnoddau dynol mewnol.

Mae cwynion ynglyn â Chydraddoldebau a'r Gymraeg yn rhychwantu'r ddau fath o gŵyn yn yr ystyr y gall methiant proses fod o ganlyniad i agweddau neu safbwyntiau aelod o'r staff tuag at grŵp penodol er enghraifft.

Yn ystod 2018-2019, ni chafwyd unrhyw gwynion ynglyn â chydraddoldebau; cawsom 4 cais am wasanaeth a oedd yn ymwneud â chydraddoldebau. Cyfeiriodd tri o'r ceisiadau hyn at destun yr oedd angen ei ddiweddarau ar ein gwefan oherwydd newid yn y derminoleg a ddefnyddir. Roedd y pedwerydd cais am wasanaeth gan unigolyn a oedd am gael ei holl ohebiaeth yn Saesneg yn unig.

Yn ystod 2018-2019, cawsom 4 cais am wasanaeth a 4 cwyn ynglyn â'r Gymraeg. Ymatebwyd i bob un o fewn yr amserlen ofynnol a chadarnhawyd pob un ohonynt. Roedd un o'r pedwar cais am wasanaeth yn ymwneud â marciau ffordd ac roedd y tri arall yn ymwneud ag arwyddion. Roedd y pedair cwyn ynglyn â'r Gymraeg yn ymwneud â thorri Safonau'r Gymraeg, gan gynnwys methiant i ddarparu gwasanaeth cyfrwng Cymraeg mewn llyfrgell, cydymffurfiaeth peiriannau parcio car a meysydd gwasanaeth lle nad oedd staff Cymraeg i ymdrin ag ymholiadau. Ymatebwyd i'r pedair cwyn a gyflwynwyd o fewn yr amserlen gorfforaethol.

Yn [Adroddiad Blynyddol 2018-2019 ar Safonau'r Gymraeg](#), nodwyd ein bod wedi bod yn destun chwe ymchwiliad newydd gan Gomisiynydd y Gymraeg. Caewyd tri o'r ymchwiliadau hyn gan swyddfa'r Comisiynydd; dau am fod yr achwynydd wedi methu ag ymateb i geisiadau am wybodaeth ychwanegol a'r trydydd am nad oedd yn rhaid i'r Cyngor gydymffurfio â'r Safon dan sylw a dorrwyd ar yr adeg y daeth y gŵyn i law.

O'r tri ymchwiliad arall, mae pob un o'r camau gweithredu a nodwyd yn yr adroddiad terfynol ar gyfer un o'r ymchwiliadau wedi cael eu cymryd ac mae'r Comisiynydd wedi cael copi o'r dystiolaeth. Mae un ohonynt wedi cael ei gyflawni ac roedd angen cymryd rhagor o gamau mewn perthynas â gwefan y Cyngor a darparu gwybodaeth i'r staff. Mae'r ymchwiliad olaf yn parhau ac rydym wrthi'n aros am ymateb y Comisiynydd i'n hymateb ninnau i'r hysbysiad o dystiolaeth a gafwyd.

Arferion Da, Teilwra Gwasanaethau a Hyrwyddo

Mae'r straeon canlynol yn dangos sut mae meysydd gwasanaeth y Cyngor wedi teilwra eu gwaith o ddydd i ddydd yn unol â gofynion ac anghenion defnyddwyr gwasanaeth unigol. Mae pob un yn enghraifft ardderchog o roi egwyddorion Cydraddoldebau a'r Gymraeg ar waith yn ymarferol er budd pobl yn y fwrdeistref sirol.

Mis Hanes LHDT

Dathlodd Cyngor Caerffili Fis Hanes LHDT drwy gydol mis Chwefror, gyda nifer o weithgareddau a digwyddiadau i ddathlu amrywiaeth a chynhwysiant.

Roedd y faner enfys yn cyhwfan y tu allan i Dŷ Penallta drwy gydol y mis, a chafodd yr adeilad ei oleuo yn lliwiau'r enfys hefyd.

Ar 22 Chwefror 2019, cynhaliodd y Cyngor ddigwyddiad marchnad yn Nhŷ Penallta lle roedd busnesau a sefydliadau megis Heddlu Gwent, Chwarae Teg a Gwasanaeth Llyfrgell Caerffili wrth law i hyrwyddo Mis Hanes LHDT, codi ymwybyddiaeth ohono a'i ddathlu yn ogystal â chyfeirio pobl at wasanaethau cymorth y mae angen iddynt siarad â nhw o bosibl er mwyn cael cyngor.

Cafodd ysgolion hefyd eu hannog i gymryd rhan ym Mis Hanes LHDT. Gofynnwyd i holl ddisgyblion ysgol uwchradd gymryd rhan mewn cystadleuaeth dylunio i hyrwyddo prosiect (gwaith celf, model neu rywbeth cyffelyb) sy'n cynrychioli beth mae LHDT yn ei olygu iddynt. Cafodd disgyblion eu hannog hefyd i ystyried y thema eleni, sef 'heddwch, gweithredu a chymodi' fel rhan o'r dyluniad.

Mae Mis Hanes LHDT yn dathlu cyflawniadau bywydau pobl lesbaidd, hoyw, ddeurywiol a thrawsrywiol heddiw ac yn y gorffennol. Mae'r mis yn cynnig modelau rôl, yn meithrin cymuned ac yn cynrychioli datganiad hawliau sifil ynglyn â chyfraniadau'r gymuned LHDT.

Ysgol sy'n Dementia-Gyfeillgar

Dathlodd Ysgol Gyfun Heolddu ym Margod ar ôl dod yn ysgol uwchradd gyntaf y fwrdeistref i gael gwobr Ffrindiau Dementia. Cyflwynwyd y wobr i'r ysgol gan y Cynghorydd Carol Andrews a oedd, ochr yn ochr â'i merch Megan, wedi gweithio'n agos iawn gyda'r ysgol i gyflawni ei nod o ddod yn Dementia-Gyfeillgar. Roedd hyn yn cynnwys rhoi hyfforddiant a sesiynau codi ymwybyddiaeth i bob plentyn.

Am ragor o wybodaeth am Ffrindiau Dementia ewch i www.dementiafriends.org.uk

"Walkies for Autism"

Cynhaliodd Ysgol Gyfun Gymunedol Rhisga ei hail daith gerdded â chŵn i godi arian ddydd Sul, 7 Ebrill yng Nghoedwig Cwmcarn. Taith gerdded dwy filltir yw 'Walkies for Autism' yng Nghoedwig Cwmcarn, i ddathlu a chodi ymwybyddiaeth ac arian i Ganolfan ASD Ysgol Gyfun Rhisga ar ddiwedd Wythnos Ymwybyddiaeth Awtistiaeth y Byd, a gynhaliwyd 1-7 Ebrill 2019 eleni.

Mae'r Ganolfan ASD yn cefnogi pobl ifanc 11 i 16 oed mewn lleoliad prif ffrwd. Ar hyn o bryd, mae 14 o fyfyrwyr yn mynychu'r ganolfan ASD yn Ysgol Gyfun Gymunedol Rhisga, lle y cânt eu help gan weithiwr allweddol i fynd i wersi a hefyd dreulio amser yn y ganolfan er mwyn canolbwyntio ar sgiliau allweddol. Mae'r ganolfan ASD hefyd yn helpu myfyrwyr i ddatblygu sgiliau cymdeithasol a bywyd hanfodol i baratoi disgyblion ar gyfer bywyd y tu allan i'r ysgol.

Drwy'r arian a godwyd gan y daith gerdded y llynedd bu modd datblygu ystafell sgiliau'r ganolfan, gan greu lleoliad sy'n meithrin annibyniaeth a sgiliau trefnu hanfodol sy'n golygu bod myfyrwyr yn dysgu arferion a sgiliau hanfodol y bydd eu hangen arnynt yn y dyfodol. Mae'r sgiliau ymarferol bywyd go iawn yn hollbwysig er mwyn sicrhau bod myfyrwyr yn teimlo'n hyderus ac yn datblygu hunan-barch. Roedd yr arian hefyd wedi helpu i osod cegin newydd yn y ganolfan lle y gellir dysgu sgiliau coginio a fydd yn dysgu ein myfyrwyr sut i baratoi a bwyta bwyd iach, dysgu sut i fyw'n annibynnol a gweithio gydag eraill ac ochr yn ochr â nhw.

Bydd yr arian a godir gan daith gerdded 2019 yn helpu'r ysgol i brynu tŷ gwydr, ardal eistedd, mwy o hadau a chwblhau'r ardal ymdawelu yn yr ardd feithrin.

Darllenwch ein [Cwestiynau Cyffredin \(PDF\)](#) i ddarganfod mwy am y daith gerdded neu i gael mwy o wybodaeth am y digwyddiad, e-bostiwch taffyterrier@gmail.com

Diwrnod Rhyngwladol y Menywod

Cynlluniodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili nifer o weithgareddau i ddathlu Diwrnod Rhyngwladol y Menywod. Mae'r diwrnod byd-eang, a gynhaliwyd ar 8 Mawrth 2019, yn dathlu cyflawniadau cymdeithasol, economaidd, diwylliannol a gwleidyddol menywod. Thema Diwrnod Rhyngwladol y Menywod eleni oedd 'Cydbwysedd er Gwell', a oedd yn canolbwyntio ar ymdrechu i sicrhau byd tecach a mwy cytbwys o ran y rhywiau, lle y gall menywod fanteisio ar bob cyfle sydd ar gael i ddynion a gweithlu mwy cytbwys o ran y rhywiau.

Roedd y gweithgareddau a gynlluniwyd gan y cyngor yn cynnwys digwyddiad rhwydweithio yng Ngwesty Bryn Meadows, a drefnwyd mewn partneriaeth â Chwarae teg, lle y gallai menywod rannu profiadau a straeon llwyddiant ag unigolion a chwmnïau o'r un anian o bob rhan o fwrdeistref sirol Caerffili. Yn ystod y digwyddiad, lansiodd rhaglen newydd o ddigwyddiadau Menywod sy'n Gweithio ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod.

Drwy gydol y diwrnod, defnyddiodd y Cyngor ei sianel cyfryngau cymdeithasol i rannu straeon ysbrydoledig gan gyflogaion benywaidd sydd wedi dewis gyrfaedd mewn rolau a gyflawnwyd gan ddynion yn bennaf yn draddodiadol.

- Christina Harrhy (Prif Weithredwr) - [Clip YouTube o Christina Harrhy](#)
- Anouska Beaumont (Uwch-beiriannydd Cynorthwyol) - [Clip YouTube o Anouska Beaumont](#)
- Nichola Tiley (Arolygydd Priffyrdd) - [Clip YouTube o Nichola Tiley](#)
- Liz Lucas (Pennaeth Gwasanaethau Cwsmeriaid a Digidol) - [Clip YouTube o Liz Lucas](#)
- Karen Price (Clerc Gwresogi Gwaith) - [Clip YouTube o Karen Price](#)
- Rhian Kyte (Pennaeth Adfywio a Chynllunio) - [Clip YouTube o Rhian Kyte](#)

Cynhaliwyd digwyddiad iechyd menywod, 'Menywod y Byd' hefyd ddydd Mercher, 13 Mawrth 2019 yn Llancafach Fawr.

Dangosodd y digwyddiad waith Tim Adfywio Cymunedol y Cyngor a oedd yn ymwneud â meysydd megis urddas yn ystod misglwyf, yn ogystal â rhoi cyfle i bobl gymryd rhan mewn gweithdai a oedd yn cynnwys hyder corff a gwasanaethau sgrinio/ymwybyddiaeth o sgrinio serfigol.

Diwrnod Cofio'r Holocaust

Ddydd Gwener, 25 Ionawr 2019, nododd Cyngor Caerffili Ddiwrnod Cofio'r Holocaust yn Amgueddfa'r Tŷ Weindio, Tredegar Newydd. Roedd y digwyddiad yn cynnwys disgyblion o Ysgol Gynradd y Rhosyn Gwyn ac Ysgol 3-18 Idris Davies yn darllen cerddi, arddangosfa o waith celf gan ddisgyblion o Ysgol Gymraeg Caerffili, gweddi a chynnau cannyll yn symbolaidd.

Diwrnod cofio rhyngwladol i ddioddefwyr yr Holocaust ac achosion eraill o hil-laddiad yw Diwrnod Cofio'r Holocaust. Mae'r diwrnod hwn yn talu teyrnged i'r goroeswyr ac yn cofio'r rhai a fu farw. Mae hefyd yn gyfle i fyfyrion ar y ffordd rydym yn byw ein bywydau heddiw.

Iechyd Meddwl

Lansiodd Amser i Newid Cymru ymgyrch newydd i annog dynion i siarad am eu hiechyd meddwl heb ofn cael eu barnu. Mae 'Talking is a Lifeline' yn pwysleisio mai siarad am iechyd meddwl yw un o'r pethau mwyaf dewr y gall dyn ei wneud

Nod yr ymgyrch yw grymuso dynion i fod yn agored am eu trafferthion gydag iechyd meddwl a chymerodd Lee Carpenter (Swyddog Iechyd yr Amgylchedd) o Gyngor Caerffili ran yn y fideo a'r deunyddiau ffotograffig a ddefnyddiwyd i hyrwyddo'r ymgyrch.

Canfu ymchwil gan Amser i Newid Cymru fod hunan-stigma a diffyg dealltwriaeth o iechyd meddwl yn atal llawer o ddynion rhag siarad â theulu a ffrindiau am eu problemau iechyd meddwl oherwydd ofn a phryderu am ganlyniadau negyddol. Mae llawer o ddynion wedi dweud wrth Amser i Newid Cymru bod y pwysau i 'ymddwyn fel dyn' a 'bod yn gadarn' wedi golygu eu bod wedi dioddef yn fud.

Mae'r ymgyrch yn cynnwys cyfres o fideos byr sy'n tynnu sylw at bwysigrwydd siarad â'r bobl o'ch amgylch pan nad ydych yn teimlo cant y cant.

Mae gwefan Amser i Newid Cymru yn llawn gwybodaeth a chynghor am iechyd meddwl. Ewch i timetochangewales.org.uk i wyllo fideos 'Talking is a Lifeline'. Dangoswch eich cefnogaeth i'r ymgyrch drwy lawrlwytho adnoddau oddi ar y wefan. Gallwch ddilyn yr ymgyrch ar Twitter, Facebook ac Instagram.

10 Diwrnod at Lesiant

Roedd cyfres o weithdai a sesiynau gwybodaeth ar gael i bob aelod o'r staff, a oedd yn llawn ffyrdd o wella a chynnal llesiant corfforol a meddyliol cyn Diwrnod Iechyd Meddwl y Byd.

Roedd y sesiynau yn cynnwys:

- Sesiwn blas ar Ymwybyddiaeth Ofalgar
- Stondin gwybodaeth am bolisiâu adnoddau dynol
- MOT Iechyd
- Ioga ac Ymlacio
- Maeth a bwyta'n iach
- 'Gwneud bob diwrnod gwaith yn ddiwrnod iach!
- Fit Friday
- Her Llesiant
- Dileu rhwystrau iechyd meddwl yn y gweithle

[Her Llesiant | 10 diwrnod tuag at Lesiant \(PDF\)](#)

Llwyddiant i Ofalwyr Cysylltu Bywydau De-ddwyrain Cymru yn Seremoni Wobrwy Gofalwyr Cymru

Cafodd tair set o Ofalwyr Cysylltu Bywydau wobrau ar ôl i enillwyr Gwobrau Gofalwyr Cymru gael eu cyhoeddi.

Mae'r cynllun cydweithredol yn cwmpasu chwe awdurdod lleol, sef Blaenau Gwent, Sir Fynwy, Torfaen, Merthyr Tudful, Casnewydd a Chaerffili, lle y caiff ei gynnal.

Nod y gwobrau hyn, a gynhelir gan Fforwm Gofal Cymru, yw dathlu gofalwyr sy'n cynnig rhagoriaeth yn eu meysydd ac eleni cafodd gofalwyr eu dewis i gydnabod eu gwaith caled, eu hymrwymiad a'u hymroddiad.

Wythnos Ddiogelu

Nododd y Cyngor Wythnos Ddiogelu (12-16 Tachwedd 2018) drwy atgoffa ei holl gyflogeion, Aelodau Etholedig, gwirfoddolwyr a chontractwyr am eu dyletswydd gyfreithiol i weithredu os ydynt yn pryderu am lesiant unrhyw blentyn, person ifanc neu oedolyn sy'n agored i niwed.

Mae cyfrifoldeb ar bob unigolyn i ddiogelu plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n agored i niwed ac mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn ymrwymedig i greu cymunedau ofalgar lle mae'r rhai sy'n byw ynddynt yn teimlo'n ddiogel ac wedi'u diogelu.

Cynhaliodd Gwasanaeth Ieuenctid Caerffili lansiad menter newydd sy'n hyfforddi gweithwyr ieuenctid ac yn codi ymwybyddiaeth o gaethwasiaeth fodern. Mae'r rhaglen hyfforddiant genedlaethol yn rhoi'r sgiliau a'r wybodaeth i weithwyr ieuenctid adnabod achosion o gaethwasiaeth fodern.

Hwb Ariannol i Ysgolion Cyfrwng Cymraeg

Mae'r Cyngor wedi croesawu'r newyddion y bydd pum ysgol gynradd Cyfrwng Cymraeg yn yr ardal yn cael dros £6 miliwn o gyllid gan Lywodraeth Cymru. Drwy'r buddsoddiad, bydd 41 o brosiectau mewn 16 o ardaloedd awdurdod lleol yn cael tua £51 miliwn.

Caiff y cyllid ei ddefnyddio i gynyddu nifer y lleoedd cyfrwng Cymraeg, gwella darpariaeth gofal plant, gwella cyfleusterau ystafell ddosbarth a'i gwneud yn bosibl i gael gwared ar ystafelloedd dosbarth dros dro ar lawer o'r safleoedd.

Ras yr Iaith

Ras yr Iaith yw'r unig ras yn y byd sy'n hyrwyddo'r Gymraeg. Dechreuodd y ras yn Wrecsam ar 4 Gorffennaf, gan wneud ei ffordd ar hyd a lled y wlad a gorffen yng nghanol tref Caerffili ar 6 Gorffennaf. Mae'r digwyddiad yn cynnig tri diwrnod llawn o redeg, sŵn, egni a mwynhad, tra'n dathlu'r Gymraeg mewn amrywiol gymunedau ledled Cymru.

Trefnir y ras gan Fentrau Iaith Cymru, a rheolir y rhan yng Nghaerffili gan Fenter Iaith Caerffili gyda chymorth Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili, Cyngor Tref a Chymuned Caerffili, busnesau lleol, ysgolion a'r gymuned.

Mae gwahanol sefydliadau ledled Cymru hefyd yn cael budd o'r ras, am fod yr arian sy'n dod i law yn cael ei ddosbarthu ar ffurf grantiau i'r cymunedau dan sylw. Cododd y ras ddiwethaf yn 2016 dros £42,000 a rannwyd rhwng 45 o fudiadau iaith Gymraeg yn yr ardaloedd yr ymwelwyd â nhw gyda'r nod o hyrwyddo'r Gymraeg yn eu hardaloedd.

Am ragor o wybodaeth am Ras yr Iaith, ewch i [gwefan Ras yr Iaith](http://www.rasyriaith.cymru).

Atodiad A - Crynodeb o'r Data ar y Gweithlu

Mae'r wybodaeth ganlynol yn ddata lefel uchel a oedd ar system gyflogres iTrent ar 31 Mawrth 2019 mewn perthynas â phroffil gweithlu CBS Caerffili, o ran nodweddion gwarchodedig a gallu ieithyddol staff.

Sylwer

- Dangosir Rhyw, Ethnigrwydd ac Anabledd yn ôl Cyfadran ar hyn o bryd.
- Dangosir data ar Grefydd neu Gred a Chyfeiriadedd Rhywiol yn ôl cyfansymiau Corfforaethol yn unig ar hyn o bryd. Mae'r data wedi gwella yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf.
- Mae Gallu Ieithyddol ar gael yn ôl Maes Gwasanaeth ond darperir y data hyn fel cyfansymiau Corfforaethol er gwybodaeth.
- Nid oes gwybodaeth arall wedi cael ei chyflwyno gan nad oes unrhyw gofnodion yn y categorïau dan sylw.

Rhyw yn ôl Cyfadran	Dynion	Menywod	Heb ei ddatgelu
Cymunedau	923	628	0
Addysg a Gwasanaethau Corfforaethol	904	4,300	0
Gwasanaethau Cymdeithasol a Thai	522	1,417	0
Cyfanswm yr Awdurdod	2,300	6233	0

Anabledd yn ôl Cyfadran	Anabl	Nifer	Heb ei ddatgelu	Amharod i Ddatgan
Cymunedau	56	1,401	94	0
Addysg a Gwasanaethau Corfforaethol	75	4,425	704	0
Gwasanaethau Cymdeithasol a Thai	53	1,815	71	0
Cyfanswm yr Awdurdod	181	7,489	863	0

Cyfeiriadedd Rhywiol (cyfansymiau)	Niferoedd
Deurywiol	13
Hoyw	34
Heterorywiol	2,664
Lesbiaidd	22
Arall	22
Heb ei ddatgelu	5,670
Amharod i Ddatgan	108
Cyfanswm yr Awdurdod	8,533

Ethnigrwydd yn ôl Cyfadran	Gwyn	Pobl Dduon a Lleafrifoedd Ethnig	Heb ei ddatgelu	Amharod i Ddatgan
Cymunedau	1,452	18	80	1
Addysg a Gwasanaethau Corfforaethol	4,521	40	640	3
Gwasanaethau Cymdeithasol a Thai	1,867	32	40	0
Cyfanswm yr Awdurdod	7,691	80	758	4

Crefydd neu Gred (cyfansymiau)	Niferoedd
Bwdhaeth	6
Cristnogaeth (Pob Enwad)	1,176
Hindŵaeth	6
Iddewiaeth	1
Islam	2
Siciaeth	2
Dyneiddiol	3
Dim Crefydd	1,463
Heb ei ddatgelu	5,775
Amharod i Ddatgan	66
Arall	33
Cyfanswm yr Awdurdod	8,533

Cenedligrwydd	Niferoedd
Prydeinig (Nid o Ynysoedd y Sianel nac Ynys Manaw)	963
Seisnig	78
Gwyddelig Gogledd Iwerddon	3
Gwyddelig	6
Cymreig	2,018
Albanaidd	7
Cernywaidd	1
Arall	34
Heb ei ddatgelu	5,418
Amharod i Ddatgan	5
Cyfanswm yr Awdurdod	8,533

Gallu leithyddol (Heblaw am Saesneg)	Niferoedd
Arabeg	1
Braille	2
Llydaweg	0
Iaith Arwyddion Prydain	51
Croateg	1
Iseldireg	1
Ffrangeg	44
Almaeneg	15
Iaith Roeg	1
Hebraeg	1
Hindi	2
Hwngareg	1
Eidaleg	4
Cwrdeg	1
Iaith Arwyddion Makaton	1
Malaialam	2
Nepali	1
Romaneg	2
Rwsieg	1
Serbeg	0
Sbaeneg	13
Tamil	1
Twrceg	2
Cymraeg	1,581
(Ni chofnodir cyfanswm nifer y staff am fod rhai aelodau o'r staff yn siarad mwy na dwy iaith)	